

Μετανάστευση και κοινωνική κινητικότητα: Η νοτιο-ανατολική Αγγλία ως περιφέρεια «ανελκυστήρας»

A.J. FIELDING*

Εισαγωγή: τόπος και ευκαιρίες ζωής

Είναι ανησυχητικό το γεγονός ότι στο σημερινό μας κόσμο οι ευκαιρίες απόλαυσης μιας ζωής με πληρότητα και ευημερία καθορίζονται σε σημαντικό βαθμό από τις τυχαίες συνθήκες και περιπτώσεις κάτω από τις οποίες ένας άνθρωπος έρχεται στη ζωή. Κάποιος που γεννιέται στην Αφρική ή στη Νότια Ασία έχει προσδοκία ζωής που είναι μόλις πάνω από τη μισή ενός ατόμου που γεννιέται στη Δυτική Ευρώπη, και κατά τη διάρκεια της σύντομης αυτής ζωής το επίπεδο διαβίωσής του είναι το ένα τρίτο από αυτό που αντιστοιχεί στο μέσο Δυτικοευρωπαίο (Kidron and Segal, 1980, χάρτες 23 και 45). Μπροστά σε τέτοια φτώχεια πολλοί νέοι άνθρωποι άφησαν τα σπίτια τους στις χώρες του Τρίτου Κόσμου και μετανάστευσαν σε χώρες υψηλών εισοδημάτων. Με αυξανόμενη σοβαρότητα όμως, οι δυτικοευρωπαϊκές κυβερνήσεις ενήργησαν για τον περιορισμό αυτής της μετανάστευσης. Και έπραξαν έτσι στη βάση μιας λογικής πρόβλεψης ότι τέτοιες μεταναστεύσεις έχουν μια δική τους δυναμική που άπαξ και εγκαθιδρυθεί μετά είναι δύσκολο να ελεγχθεί. Επίσης ξέρουν ότι η εν δυνάμει προσφορά τέτοιων μεταναστών είναι πρακτικά απεριόριστη. Οι φόβοι τους για τις πολιτικές επιπτώσεις της μαζικής μετανάστευσης αυξήθηκαν παραπέρα από τα γεγονότα του 1989 στην Ανατολική Ευρώπη και στη Σοβιετική Ένωση.

Οι κυβερνήσεις αυτές μπορούν να κάνουν πολλά για να περιορίσουν τη μαζική διεθνή μετανάστευση είτε μόνες τους είτε συλλογικά, δεν μπορούν όμως με τον ίδιο τρόπο να ελέγξουν τη μετανάστευση μέσα στις ίδιες τους τις χώρες. Εάν αποπειρώνταν να το κάνουν, αυτό θα σήμαινε τη σύγκρουση με βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις για το τι συνεπάγεται να είναι κανείς πολίτης μιας τέτοιας χώρας. Έτσι, μέσα στις χώρες της Δυ-

* A.J. Fielding, Centre of Urban and Regional Research, University of Sussex, Brighton, UK.

Το άρθρο αυτό πρόκειται να δημοσιευθεί στο περιοδικό *Regional Studies*.
Μετάφραση, επιμέλεια: Παντ. Σκάγιαννης, D. Phil. (Sussex).

τικής Ευρώπης και όλο και πιο πολύ μέσα στις χώρες της ΕΟΚ υπάρχει μια νομικά ανεμπόδιστη μετανάστευση ατόμων από τη μια περιοχή στην άλλη. Πολλά από τα άτομα αυτά προσδοκούν μέσω της μετανάστευσης να βελτιώσουν τις ευκαιρίες της ζωής τους.

Το άρθρο αυτό πραγματεύεται τέτοιες μεταναστεύσεις στη Βρετανία, και το ρόλο που παίζει η νοτιο-ανατολική Αγγλία [ΝΑ Αγγλία] (δηλ. η μητροπολιτική περιφέρεια του Λονδίνου) σε ένα διαπεριφερειακό σύστημα μετανάστευσης συνδεδεμένο με την κοινωνική κινητικότητα όπως παρατηρείται μέσα σε μια συγκεκριμένη γενιά (ενδο-γενεακή). Το άρθρο περιλαμβάνει τρία κυρίως μέρη και τα συμπεράσματα. Το πρώτο μέρος περιγράφει την έννοια μιας περιοχής «ανεγκυστήρα», και θέτει τις προϋποθέσεις που θα πρέπει να εκπληρώνονται ώστε μια περιοχή να μπορεί να οριστεί ως τέτοια. Το δεύτερο μέρος εξετάζει τα στοιχεία ώστε να διαπιστωθεί εάν η ΝΑ Αγγλία μπορεί πράγματι να καταγραφεί ως περιοχή «ανεγκυστήρας». Το δεύτερο μέρος έχει τέσσερα τμήματα. Το πρώτο, αναφέρεται στη γενική σχέση κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας. Ισχύει αυτή η σχέση, και αν ναι τότε τι μορφή παίρνει; Το δεύτερο τμήμα εξετάζει τα στοιχεία που συνδέονται με την ικανότητα της ΝΑ Αγγλίας να προσελκύει ένα δυσανάλογο μέρος των εν δυνάμει ανερχόμενων κοινωνικά νέων. Το τρίτο τμήμα συζητά τα στοιχεία που συνδέονται με τους ρυθμούς της κοινωνικής ανόδου στη ΝΑ Αγγλία. Έχουν οι άνθρωποι μεγαλύτερες πιθανότητες να επιτύχουν κοινωνική άνοδο στη ΝΑ Αγγλία από ό,τι έχουν σε άλλες περιφέρειες της χώρας; Το τελευταίο τμήμα εξετάζει τη διαδικασία «εξόδου» από τον «ανεγκυστήρα» αυτών που μεταναστεύουν από την περιοχή αυτή στην ενδιάμεση ή στην ύστερη φάση της σταδιοδρομίας τους. Έχοντας εξασφαλίσει ότι η ΝΑ Αγγλία πράγματι πληροί τις προϋποθέσεις που τέθηκαν στο πρώτο μέρος, και ότι μπορεί να θεωρηθεί ως περιοχή «ανεγκυστήρας», το τρίτο και τελευταίο εμπειρικό μέρος του άρθρου ερευνά τα επιχειρήματα που μας αναγκάζουν να θέσουμε ορισμένους περιορισμούς σ' αυτή την άποψη. Τα επιχειρήματα αυτά περιλαμβάνουν τη σημασία της διεθνούς μετανάστευσης στη στρατολόγηση εργαζομένων στις υπηρεσίες στη ΝΑ Αγγλία και τα αποτελέσματα του μεγέθους και της συνθετότητας της αγοράς εργασίας της ΝΑ Αγγλίας πάνω στους ρυθμούς μετανάστευσης από και προς την περιοχή αυτή. Περιλαμβάνουν επίσης το στοιχείο ότι η ΝΑ Αγγλία κερδίζει μετανάστες και από τα δύο άκρα του κοινωνικού ταξικού φάσματος. Το σύντομο συμπέρασμα συζητά τις επιπλοκές της έρευνας αυτής για την κατανόηση της σύνδεσης μεταξύ τάξης και περιφέρειας –μεταξύ κοινωνίας και χώρου.

Οι εμπειρικές αναλύσεις που αναφέρονται στο άρθρο αυτό βασίζονται σε δύο μεγάλες ενότητες στοιχείων: Στη Longitudinal Study (LS) του Γραφείου Ερευνών και Απογραφών Πληθυσμού (Office of Population Censuses and Surveys –OPCS) και των Κεντρικών Καταλόγων του Εθνικού Συστήματος Υγείας (National Health Service Central Register NHSCR). Η LS ταιριάζει ιδανικά για μελέτες των σχέσεων μεταξύ της

κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας. Συνίσταται στη σύγκριση περίπου 500.000 εγγραφών από τις απογραφές του 1971 και 1981 (ενώ πρόκειται σύντομα να επεκταθεί βάσει της απογραφής του 1991). Γνωρίζουμε λοιπόν τις ταξικές και γεωγραφικές θέσεις των διαφόρων ατόμων σε δύο χρονικές στιγμές που απέχουν δέκα χρόνια. Αυτό μας επιτρέπει να δούμε την κοινωνική κινητικότητα των μη-μεταναστών και των μεταναστών, ή ακόμα και των μεταναστών από και προς μια συγκεκριμένη περιφέρεια (στην περίπτωση μας τη ΝΑ Αγγλία). Μας επιτρέπει επίσης να διερευνήσουμε ποια από τα χαρακτηριστικά των ατόμων στη χρονική στιγμή t και ποιες από τις αλλαγές στα χαρακτηριστικά αυτά ανάμεσα στις στιγμές t και $t+1$ (για παράδειγμα η αλλαγή στην περιοχή διαμονής) είναι στενότερα συνδεδεμένα με την κοινωνική άνοδο. Έτσι, για πρώτη φορά στη Βρετανία έχουμε μια συνολική σειρά στοιχείων που μας προσφέρει την ευκαιρία να ξετυλίξουμε τη σημαντική αυτή σχέση ανάμεσα στη μετανάστευση και την κοινωνική διαφοροποίηση. Το σημαντικό βέβαια πρόβλημα με τα στοιχεία αυτά είναι ότι αναφέρονται στη δεκαετία του 1970 και όχι σ' αυτήν του 1980. Αποτελεί όμως πεποίθηση του συγγραφέα ότι τα αποτελέσματα της LS για το 1981-1991 θα επιβεβαιώσουν τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται εδώ. Πράγματι, υπάρχουν λόγοι που συνηγορούν στο ότι η ΝΑ Αγγλία μάλλον ήταν πιο σημαντική στην προώθηση της κοινωνικής ανόδου κατά τη δεκαετία του 1980 παρά σ' αυτήν του 1970. Ένα δεύτερο μειονέκτημα της LS είναι ότι οι μεταβολές που εξετάζει λαμβάνουν χώρα σε μια περίοδο δέκα ετών. Αυτό σημαίνει ότι μερικές από τις συσχετίσεις δεν συμπίπτουν χρονικά, και ότι οι μεταβολές συμβαίνουν σε μάλλον διαφορετικά δημογραφικά και οικονομικά πλαίσια εν σχέσει με τη χρονική τους θέση μέσα στη δεκαετία. Η LS έχει μέχρι τώρα χρησιμοποιηθεί πιο ενεργά από τους κοινωνιολόγους της υγείας, αλλά η αξία της για αναλύσεις μετανάστευσης αρχίζει πια να συνειδητοποιείται (Grundy 1986, Stuart 1989, Hamnett 1990).

Τα στοιχεία του NHSCR για τη μετανάστευση, επειδή βασίζονται στις μετεγγραφές στους γιατρούς¹, δεν παρέχουν ικανοποιητική πληροφορία για την κοινωνική σύνθεση των μεταναστευτικών ρευμάτων, αλλά όμως προσφέρουν πολύ μεγαλύτερη χωρική και χρονική λεπτομέρεια από την LS, και αποτελούν τη μόνη καλή πρόσφατη πηγή για τις μεταναστευτικές ροές στη Βρετανία. Επιπλέον, μπορούν να αποδομηθούν κατά ηλικία και φύλο. Τα στοιχεία της NHSCR για τη μετανάστευση χρησιμοποιούνται κατά σύστημα για την εκτίμηση και προβολή τοπικών πληθυσμιακών μεγεθών, και για πολύ καιρό έχουν αποτελέσει τη βάση ακαδημαϊκής έρευνας για τη μετανάστευση στη Βρετανία, στις περιπτώσεις που

1. Στην Αγγλία ο κάθε πολίτης που δικαιούται περίθαλψης από το Εθνικό Σύστημα Υγείας (NHS) εγγράφεται στον κατάλογο είτε του ιατρού της γειτονιάς του είτε του ιατρού του τόπου εργασίας του. Αν συνεπώς αλλάξει τόπο διαμονής υποχρεούται να μετεγγραφεί στους καταλόγους του νέου χωρικού αρμοδίου ιατρού. (Σ.τ.μ.)

η έρευνα αυτή δεν βασίζεται στις απογραφές πληθυσμού (Ogilvy 1982, Stillwell, Rees and Boden (eds) 1991). Χρησιμοποιούμενες μαζί οι NHSCR και LS συνιστούν μια ισχυρή πηγή για την ανάλυση των διαδικασιών της μετανάστευσης στη Βρετανία.

Αυτό που είναι τόσο απογοητευτικό για την προηγούμενη δουλειά πάνω στη μετανάστευση από και προς τη ΝΑ Αγγλία είναι η έλλειψη του ενδιαφέροντος για τις πλευρές της κοινωνικής κινητικότητας της μετανάστευσης. Αυτό ισχύει τόσο για τις περιφερειολογικές/οικονομικές μελέτες όσο και για τις πρόσφατες συζητήσεις πάνω στη σχέση ανάμεσα στη γεωγραφική κινητικότητα και τη φύση των περιφερειακών αγορών κατοικίας και εργασίας. Όμως, πριν ξεκινήσουμε την ανάλυσή μας για τη σχέση ανάμεσα στην κοινωνική και γεωγραφική κινητικότητα πρέπει να προσδιορίσουμε το κεντρικό ερευνητικό ζήτημα για τη μελέτη αυτή, δηλαδή τη σημασία και τη χρησιμότητα της έννοιας της περιοχής «ανελκυστήρα».

1. Η έννοια της περιοχής «ανελκυστήρα»

Για ποιον πιθανά λόγο θα μπορούσε κανείς να παρομοιάσει μια περιοχή με έναν ανελκυστήρα; Ο βασικός λόγος είναι ότι οι άνθρωποι που έχουν ίδια προσόντα και επιτυγχάνουν ίδια επίπεδα εργασιακής απόδοσης ακολουθούν αρκετά διαφορετικές επαγγελματικές πορείες σε διαφορετικούς γεωγραφικούς χώρους. Η κατάσταση αυτή είναι πιθανώς σε όλους μας γνωστή, καθώςον επηρεάζει τους νέους που εισέρχονται στην αγορά εργασίας. Τα επίπεδα ανεργίας των νέων κατά τη δεκαετία του 1980 ήταν ιδιαίτερα υψηλά στις σημαντικότερες αστικο-βιομηχανικές συγκεντρώσεις της βόρειας και δυτικής Βρετανίας και των δυτικών Midlands. Η ανεργία ήταν η χαμηλότερη στις μικρές πόλεις και τις αγροτικές περιοχές γύρω από το Λονδίνο, και στις χωρικά ανεξάρτητες¹ πόλεις της νότιας Αγγλίας. Οι Ashton, Maguire και Spilisbury (1987), για παράδειγμα, έδειξαν ότι ένας δεκαεξάχρονος απόφοιτος Γυμνασίου στο St. Albans (στη ΝΑ Αγγλία) είχε μια στις σαράντα πιθανότητες να αποτύχει να βρει απασχόληση στα 1983, ενώ για τον αντίστοιχο απόφοιτο στο Sunderland (στο Βορρά) η αντίστοιχη αναλογία ήταν ανάμεσα στη μία στις τρεις και μία στις τέσσερις. Οι Ashton et al ισχυρίζονται ότι το πλαίσιο της αγοράς εργασίας δεν επηρεάζει μόνο τις πιθανότητες εύρεσης εργασίας, αλλά επίσης τον τύπο της απασχόλησης που κανείς επιτυγχάνει, την πιθανότητα της αλλαγής απασχόλησης, τη διάρκεια της περιόδου ανεργίας και τις στάσεις έναντι της εργασίας. Όλοι αυτοί οι παράγοντες ευνοούν τους κατοίκους της υπό έρευνα πόλης στη ΝΑ Αγγλία [St. Albans] έναντι της αντίστοιχης πόλης στο Βορρά. Βρήκαν επίσης ότι οι

1. Δηλαδή πόλεις που δεν αποτελούν τμήματα ευρύτερων μητροπολιτικών περιοχών ή αστικών κέντρων. (Σ.τ.Μ.)

διαφοροποιήσεις αυτές δεν οφειλόνταν σε ταξικές διαφορές ανάμεσα στις δύο περιοχές. Νεαροί εργάτες στο St. Albans είχαν σαφώς καλύτερες ευκαιρίες ζωής από αυτούς στο Sunderland. Με το φαινόμενο αυτό σχετίζεται και η οπτική που υιοθετείται στην εργασία των Peck and Haughton (1987). Αυτοί περιγράφουν τη διαδικασία «ανώμαλης προσγείωσης» στις βόρειες πόλεις, όπου οι δεκαεξάχρονοι απόφοιτοι Γυμνασίου χαμηλώνουν τους ορίζοντές τους λόγω των ψηλών ρυθμών της ανεργίας και δέχονται θέσεις απασχόλησης στις οποίες τα προσόντα τους δεν αξιοποιούνται πλήρως. Έτσι, με τον ίδιο τρόπο που το περιφερειακό πλαίσιο φαίνεται να ωθεί ανοδικά το άτομο στη ΝΑ Αγγλία φαίνεται να κάνει το αντίθετο στο Βορρά και στη Δύση της Αγγλίας.

Όμως, η έννοια της περιοχής «ανελκυστήρα» δεν περιορίζεται στη διαφορική δυναμική για την προώθηση επαγγελματικών τάξεων της απασχόλησης στις διάφορες περιοχές. Είναι πολύ πιο δυναμική από αυτό. Περιλαμβάνει την ιδέα ότι, με τη μετανάστευση από τη μια περιοχή στην άλλη, τα άτομα εξέρχονται από τον ένα «ανελκυστήρα» και εισέρχονται σε άλλον. Απ' αυτή την άποψη, το κλειδί για την κοινωνική άνοδο των νέων και φιλόδοξων είναι να συνδυάσουν την επιδίωξη μιας ενεργητικής και ανοδικής σταδιοδρομίας μέσα στο πεδίο της ειδικότητάς τους με μια *συνετή χρησιμοποίηση των χωρικών διαφορών*. Στη Βρετανία, η στρατηγική αυτή του συνδυασμού της προσωπικής βελτίωσης με τους χωρικούς χειρισμούς χαρακτηρίζει επίσης τις «σταδιοδρομίες» της κατοικίας. Ο πλάυτος του νοικοκυριού έχει βελτιωθεί για πολλούς ανθρώπους μέσω της ενεργητικής χρήσης της δημοσιονομικά ευνοημένης αγοράς ιδιόκτητης κατοικίας (ο «ανελκυστήρας» των στεγαστικών δανείων). Το κλειδί της επιτυχίας είναι η αγορά κατοικίας στις περιοχές αυτές, τοπικές και περιφερειακές, εκεί που οι τιμές γης και κατοικίας πρόκειται να ανέβουν και η αποφυγή των περιοχών εκείνων που υπάρχει πιθανότητα οι τιμές να πέσουν. Εφόσον οι περιφερειακές αγορές κατοικίας είναι στενάτατα συνδεδεμένες με τις περιφερειακές αγορές εργασίας, ορισμένες περιοχές τείνουν να επιδεικνύουν άνοδο και άλλες στασιμότητα και στις δύο αγορές.

Είμαστε τώρα σε θέση να θέσουμε πιο τυπικά τις προϋποθέσεις που απαιτούνται ώστε μια περιοχή να μπορεί να χαρακτηριστεί ως «ανελκυστήρας». Οι προϋποθέσεις αυτές είναι:

- (i) Η περιοχή να έλκει πολλούς νέους στο ξεκίνημα της σταδιοδρομίας τους. Ειδικά, να έλκει νέους με προοπτικές ανόδου, όπως αυτοί που έχουν τυπικά προσόντα, εκείνοι που επιδιώκουν την απόκτηση τέτοιων προσόντων, και οι πιο πρόθυμοι να μετεγκατασταθούν χάριν της προσωπικής τους επιτυχίας. Αυτή είναι η πρώτη φάση –η είσοδος στον «ανελκυστήρα».
- (ii) Η περιοχή να παρέχει το πλαίσιο μέσα στο οποίο οι εισερχόμενοι μετανάστες, μαζί με πολλούς απ' αυτούς που γεννήθηκαν και μεγάλωσαν στην περιοχή, να μπορούν να επιτύχουν ταχεία και ανοδική

κοινωνική κινητικότητα μέσα στις αγορές εργασίας και κατοικίας της περιοχής. Αυτή είναι η δεύτερη φάση –η άνοδος με τον ανελκυστήρα¹.

- (iii) Η περιοχή να χάνει μέσω των εξερχόμενων μεταναστών ένα σημαντικό ποσοστό από αυτούς που ανήλθαν κοινωνικά. Αυτοί οι εξερχόμενοι μετανάστες βρίσκονται στην ενδιάμεση ή στην ύστερη φάση της σταδιοδρομίας τους, ή κοντά στη σύνταξη. Μεταναστεύουν εν μέρει για να εξαργυρώσουν τα κεκτημένα κατά τη διάρκεια της κοινωνικής τους ανόδου στην περιοχή «ανελκυστήρα». Μερικά από τα κεκτημένα μπορούν να πουληθούν (π.χ. ένα ακριβό προαστιακό ή εξοχικό σπίτι), άλλα μπορούν να ενδυναμωθούν έξω από την περιοχή «ανελκυστήρα» λόγω του χαμηλότερου κόστους ζωής αλλού (π.χ. εθνικά συμφωνημένη αμοιβή, εισόδημα από τίτλους ή μια γενναιόδωρη σύνταξη), ενώ άλλα κεκτημένα μπορούν να αποτελέσουν βάση για την ανάπτυξη μιας νέας σταδιοδρομίας (π.χ. η χρήση μιας εξειδίκευσης, οι χρήσιμες γνωριμίες, και η διευθυντική εμπειρία για να σταθεί κανείς μόνος του επιχειρηματικά). Το αποτέλεσμα της εξαργύρωσης αυτών των κεκτημένων έγκειται στην κατάκτηση μιας θέσης υψηλής κοινωνικής αξίας ή και σημαντικής οικονομικής ασφάλειας και επιρροής σε μια περιβαλλοντικά ελκυστική περιοχή που δεν είναι περιοχή «ανελκυστήρας». Αυτή είναι η τρίτη φάση –η «έξοδος» από τον ανελκυστήρα.

Η παρομοίωση με τον «ανελκυστήρα» έχει ορισμένα σαφή πλεονεκτήματα για την κατανόηση των διασυνδέσεων μεταξύ της ενδο-γενεακής κοινωνικής κινητικότητας και της γεωγραφικής κινητικότητας. Πρώτον, τονίζει τις μικρές ηλικίες, το χαμηλό εισόδημα, τη χαμηλή κοινωνική θέση, τα μονομελή νοικοκυριά, που είναι χαρακτηριστικά των μεταναστευτικών ροών προς «διεθνείς» μητροπόλεις, εν σχέσει με τους μεσήλικες υψηλού εισοδήματος και κοινωνικής θέσης, και τα πολυμελή νοικοκυριά, που είναι χαρακτηριστικά των μεταναστευτικών εκροών. Δεύτερον, δεν τονίζει τη σημασία προσωπικών χαρακτηριστικών, αλλά άλλων (σ' αυτή την περίπτωση τη γεωγραφική θέση της περιφέρειας) που συμβάλλουν στη διαμόρφωση ατομικών ευκαιριών. Τρίτον, εκφράζει με ένα πολύ δυναμικό τρόπο την κοινωνική και πολιτική σημασία της οικονομικής γεωγραφίας μιας χώρας. Τελικά, επιβεβαιώνει το σημαντικό ρόλο της μετανάστευσης στην κοινωνική άνοδο. Αυτά τα πλεονεκτήματα, όμως, δεν σημαίνουν τίποτε εκτός εάν δειχθεί ότι ορισμένες περιοχές (όπως η ΝΑ Αγγλία) πράγματι επιδεικνύουν τις αναμενόμενες ιδιότητες της περιοχής «ανελκυστήρα».

1. Αν και η επιδίωξη του άρθρου αυτού είναι να παρουσιάσει μια «περιοχή» που κάνει αυτό ή το άλλο, δεν ανήκει στις προθέσεις του συγγραφέα να ενδώσει σε κάποιο χωρικό φετιχισμό. Είναι σαφές ότι η «περιοχή» δεν προκαλεί από μόνη της αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα αυτά προκύπτουν από τη χωροθέτηση συγκεκριμένων συνδυασμών κοινωνικών σχέσεων και διαδικασιών.

2. Οι απαιτούμενες ενδείξεις που κατηγοριοποιούν τη ΝΑ Αγγλία ως περιοχή «ανελκυστήρα»

(i) Ενδείξεις για τη γενική σύνδεση μεταξύ κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας

Το πρώτο βήμα στην εξέταση της συγκεκριμένης σχέσης μεταξύ κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας που εννοείται με το χαρακτηρισμό της ΝΑ Αγγλίας ως περιοχής «ανελκυστήρα», έγκειται στην εξέταση του εάν συνδέεται η ενδο-γενεακή κοινωνική κινητικότητα με τη διαπεριφερειακή μετανάστευση σε ένα πιο γενικό επίπεδο. Εξετάζοντας πόσο εν δυνάμει σημαντική είναι μια τέτοια σύνδεση για την κατανόηση της κοινωνικής αλλαγής στη σύγχρονη Βρετανία, αποτελεί έκπληξη πόσο λίγη ερευνητική προσπάθεια έχει αφιερωθεί στη σύνδεση αυτή. Είναι, άραγε, πιθανό η έλλειψη συνολικών στοιχείων στο ζήτημα αυτό να έχει συνεισφέρει στην απουσία ερευνητικού ενδιαφέροντος; Εάν είναι έτσι, με τη γενική διαθεσιμότητα των στοιχείων της LS θα πρέπει τώρα να σημειωθεί μια απότομη αύξηση σε τέτοιου είδους έρευνες διότι τα στοιχεία της LS ταυρίζουν ιδανικά στη διερεύνηση αυτής της σχέσης.

Μπορούμε να δείξουμε ότι ισχύει αυτό χρησιμοποιώντας τους πίνακες 1,2 και 3. Ο πίνακας 1 δείχνει τις σχέσεις ανάμεσα στη διαπεριφερειακή μετανάστευση, την κοινωνική τάξη και το στεγαστικό καθεστώς¹. Εκ πρώτης όψεως ο πίνακας αυτός φαίνεται να μας ενημερώνει ελάχιστα περισσότερο από αυτά που ήδη γνωρίζουμε από τις ετήσιες αναλύσεις των διατομεακών στοιχείων μετανάστευσης βάσει της απογραφής πληθυσμού. Πράγματι, οι τιμές στην τρίτη στήλη φαίνονται πιθανά οικείες. Δείχνουν ότι τα επαγγελματικά, τεχνικά και διοικητικά στελέχη (η τάξη των υπηρεσιών) διακρίνονται από υψηλού βαθμού διαπεριφερειακή κινητικότητα (194=94% άνω του μέσου όρου), ενώ οι χειρωνακτες εργάτες είναι σημαντικά μη κινητικοί (55=45% κάτω του μέσου όρου). Ο πίνακας δείχνει επίσης την υψηλή κινητικότητα των ενοικιαστών του ιδιωτικού τομέα (βλέπε «άλλοι» στον πίνακα 1), την κοντά στο μέσο όρο κινητικότητα των ιδιοκατοικούντων και την πολύ χαμηλή κινητικότητα των ενοικιαστών των δήμων (δηλαδή των ενοικιαστών της «κοινωνικής» κατοικίας). Οι τιμές όμως στην τέταρτη στήλη είναι διαφορετικές: τα στοιχεία αυτά δεν περιλαμβάνουν νεοεισελθόντες στην αγορά εργασίας και υποδεικνύουν, μέσω της σημαντικής μείωσης της τιμής για τους ενοικιαστές του ιδιωτικού τομέα, ότι αυτή η μισθωτική σχέση είναι μια «σχέση σε μετάβαση» χρησιμοποιούμενη απ' αυτούς που βρίσκονται στις πρώτες φάσεις της επαγγελματικής σταδιοδρομίας τους. Οι πραγματικά σημαντικές αλλαγές, όμως, σημειώνονται στην πέμπτη στήλη. Εδώ, τα επίπεδα της διαπεριφερειακής μετανάστευσης αναφέρο-

1. Για περισσότερες λεπτομέρειες πάνω στις κατηγορίες των κοινωνικών τάξεων που χρησιμοποιούνται στην ανάλυση, βλέπε A.J. Fielding, 1989.

νται σε αυτούς που παρέμειναν «στάσιμοι» από άποψη κοινωνικής τάξης και στεγαστικής σχέσης στην περίοδο 1971-1981. Ως εκ τούτου, αυτή είναι μια πολύ αληθέστερη εικόνα των ταξικά και μισθωτικά προσδιορισμένων επιπέδων κινητικότητας. Μπορεί ναδειχθεί ότι η τιμή για τους αυταπασχολούμενους και τους ιδιοκτήτες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (τους μικροαστούς) έχει πέσει κάθετα στο επίπεδο των χειρωνακτών εργατών, δείχνοντας ότι οι άνθρωποι αυτοί [οι μικροαστοί] είναι σχετικώς κινητικοί από γεωγραφική άποψη όταν εισέρχονται στην τάξη αυτή, αλλά δεν είναι καθόλου κινητικοί μόλις γίνουν τμήμα της. Τα επίπεδα κινητικότητας της τάξης των υπηρεσιών είναι τώρα πολύ υψηλά (πάνω από το διπλό του μέσου όρου), αλλά η κινητικότητα των ανέργων παραμένει πεισματικά γύρω στο μέσο όρο, παρά τις προσδοκίες της συμβατικής οικονομικής θεωρίας. Οι «στάσιμοι» ενοικιαστές δημοτικής κατοικίας είναι αξιοσημείωτα μη κινητικοί και οι «στάσιμοι» μισθωτές του ιδιωτικού τομέα είναι τώρα λιγότερο κινητικοί από τους ιδιοκατοικούμενους. Είναι σαφές ότι τα αποτελέσματα αυτά μας προτρέπουν να επανεξετάσουμε κάποιες από τις ιδέες μας για τα ταξικά και μισθωτικά προσδιορισμένα επίπεδα κινητικότητας. Θα μπορούσε όμως και να ισχυριστεί κανείς ότι αυτά τα στοιχεία δεν μας λένε ακόμα σχεδόν τίποτα για τη σχέση ανάμεσα στη μετανάστευση και την κοινωνική *κινητικότητα*. Απλώς επιβεβαιώνουν αυτό που ήδη ξέρουμε για την ταξικά προσδιορισμένη φύση της μετανάστευσης.

Αυτό όμως δεν θα μπορούσε να ληχθεί και για τα στοιχεία του πίνακα 2. Εδώ, τα επίπεδα της διαπεριφερειακής μετανάστευσης (καταχωρημένα κατά κοινωνική τάξη προέλευσης στα 1971) παρέχονται για όλες τις πιθανές μεταπηδήσεις στις αγορές εργασίας και κατοικίας. Η κάθε τιμή στον πίνακα αυτό υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας με το 100 την αναλογία του ποσοστού των διαπεριφερειακών μεταναστών σε κάθε μεταπήδηση προς το ποσοστό των διαπεριφερειακών μεταναστών για όλη την τάξη. Εάν δεν υπήρχε σχέση μεταξύ της κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας, όλες οι τιμές στον πίνακα αυτό θα προσέγγιζαν το 100. Όπως φαίνεται, υπάρχει ένας συγκεκριμένος κανόνας, διακριτός στα δεδομένα. Οι τιμές στις διαγωνίους (103, 69, 77, 75, 70, 94, 37, 63) είναι σε κάθε περίπτωση εκτός από μία, κάτω του 100, ενώ μια καθαρή πλειοψηφία των τιμών μακριά από τη διαγώνιο είναι άνω του 100. Η σημασία αυτού του ευρήματος δεν θα μπορούσε να ήταν μεγαλύτερη. Σημαίνει ότι αυτοί που παρέμειναν στην ίδια κοινωνική τάξη ή στεγαστικό καθεστώς (οι «στάσιμοι») ήταν λιγότερο γεωγραφικά κινητικοί από τον μέσο όρο αυτής της τάξης/στεγαστικής κατηγορίας, ενώ ξεπέρασαν το μέσο όρο οι δια-ταξικά ή δια-στεγαστικά «κινητικοί». Έτσι, η κοινωνική και γεωγραφική κινητικότητα είναι θετικά σχετισμένες μεταξύ τους. Αυτοί που αλλάζουν τις ταξικές τους «θέσεις» είναι επίσης πιθανό να αλλάζουν και τις γεωγραφικές τους θέσεις.

Τρία ειδικά χαρακτηριστικά αυτού του πίνακα αξίζουν να σημειωθούν ιδιαίτερα: το πρώτο είναι ότι η τάση για υψηλές τιμές δια-περιφε-

ρειακής κινητικότητας συμβαδίζει με την είσοδο στις «στοχευόμενες» κοινωνικές κατηγορίες, δηλαδή στην τάξη των υπηρεσιών και της ιδιοκατοίκησης. Το δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η τάση της εμφάνισης παρόμοιων υψηλών τιμών στις περιπτώσεις των μεταπηδήσεων σε μεταβατικές κατηγορίες όπως η ανεργία και τα «άλλα» στεγαστικά καθεστάτα. Το τρίτο είναι το γεγονός ότι στη μία περίπτωση που η διαγώνια τιμή είναι πάνω από 100 αυτή αφορά στους «στάσιμους» στην τάξη των υπηρεσιών. Είναι πειρασμός να συνάγουμε από αυτό το τελευταίο στοιχείο ότι η γεωγραφική κινητικότητα είναι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο μια ιδιότητα αυτής της τάξης, πιθανόν ακόμα και ένα από τα χαρακτηριστικά που την ορίζουν (βλέπε συμπεράσματα).

Μέχρις εδώ καλά. Αποτελεί όμως ένα ζήτημα να αποδειχθεί η ύπαρξη μιας σχέσης και ένα αρκετά διαφορετικό ζήτημα να δείχθει η σημασία της σχέσης ή η φύση και η κατεύθυνση της αιτιώδους σύνδεσης που υπεισέρχεται. Ο πίνακας 3 δεν μας βοηθά πολύ εν σχέσει με την κατεύθυνση της αιτιώδους σύνδεσης, αλλά μας λέει πολλά για τη σημασία της σχέσης μεταξύ κοινωνικής και γεωγραφικής κινητικότητας. Οι τιμές στον πίνακα αυτό θα πρέπει να διαβάζονται από άνω αριστερά (11,4%) προς κάτω δεξιά (55,4%) (18,3% μέχρι 57,5%). Η άνω αριστερή τιμή αντιπροσωπεύει την αναλογία αυτών των ανθρώπων στην αγορά εργασίας στα 1971 οι οποίοι τότε δεν ανήκαν στην τάξη των υπηρεσιών και οι οποίοι ανήλθαν στην τάξη αυτή μέχρι το 1981. Η τάξη των υπηρεσιών έχει επιλεγεί με ιδιαίτερη προσοχή λόγω της προνομιούχας θέσης που καταλαμβάνει στην αγορά εργασίας εν σχέσει με το status της απασχόλησης, την αμοιβή και την ασφάλεια της εργασίας. Ο πίνακας 3 δείχνει ότι μόλις 11,4% (ή το ένα ένατο) του συνολικού εργατικού δυναμικού απέκτησε πρόσβαση στην τάξη των υπηρεσιών μεταξύ του 1971 και του 1981. Αυτοί που ήταν άνδρες όμως είχαν μια ελάχιστη μεγαλύτερη πιθανότητα να εισέλθουν στην τάξη των υπηρεσιών (12,3%). Οι πιθανότητες τους ήταν ακόμα μεγαλύτερες εάν προέρχονταν από ιδιοκατοικούμενα νοικοκυριά από το 1971. Εάν ήταν άνδρες μη χειρώνακτες εργάτες στα 1971 οι πιθανότητες τους αυξάνονταν στο 31,7% (παρεμπιπτόντως αξ σημειωθεί πως το φύλο αποκτά μεγαλύτερη σημασία μέσω του συνδυασμού του με την κοινωνική τάξη). Από την πλευρά όμως αυτού του άρθρου είναι οι τιμές που σχετίζονται με τη διαπεριφερειακή μετανάστευση και με τη ΝΑ Αγγλία που αποκτούν βαρύνουσα σημασία. Μπορεί να δει κανείς ότι η διαμονή στη ΝΑ Αγγλία στα 1971 αυξάνει την πιθανότητα εισόδου στην τάξη των υπηρεσιών κατά αρκετό ποσοστό, αλλά ότι η πραγματική αύξηση προέρχεται από τη διαπεριφερειακή μετανάστευση, και ειδικά από τη μετανάστευση προς τη ΝΑ Αγγλία. Πράγματι, ένας άνδρας μη χειρώναξ εργάτης που ιδιοκατοικούσε κατά το 1971 και που μετανάστευσε προς τη ΝΑ Αγγλία είχε μεγαλύτερη πιθανότητα από 1 προς 2 να κερδίσει την εισοδό του στην τάξη των υπηρεσιών (55,4%). Εάν ο πίνακας είχε επεκταθεί έτσι ώστε να περιλαμβάνει όλες τις συνθήκες που απέτρεπαν την ανοδική κινητικότητα προς την

τάξη των υπηρεσιών, θα βλέπαμε ότι μια μη μετανάστρια γυναίκα χειρωναξ που στα 1971 ζούσε σε κατοικία μισθωμένη από το δήμο είχε μόλις πιθανότητα 3% να εισέλθει στην τάξη των υπηρεσιών. Έτσι, υπάρχει μια περίπου εικοσαπλάσια διαφορά ανάμεσα στους περισσότερους και λιγότερο ευνοημένους ανθρώπους, στη βάση αυτού του συγκεκριμένου τρόπου μέτρησης των ευκαιριών ζωής.

Το κατώτερο τμήμα του πίνακα 3 επιτελεί ένα παρόμοιο έργο για αυτούς που στα 1971 ήταν εκπαιδευόμενοι [π.χ. ως φοιτητές] με πλήρες ωράριο, αλλά που στα 1981 ήταν στην αγορά εργασίας. Ο συσχετισμός της ανοδικής κοινωνικής κινητικότητας προς την τάξη των υπηρεσιών με τη διαπεριφερειακή μετανάστευση παρουσιάζεται εξίσου ισχυρός εδώ, όπως και στις τιμές για αυτούς που βρίσκονταν στην αγορά εργασίας κατά τα έτη 1971 και 1981.

Για να συνοψίσουμε, αυτό το τμήμα του άρθρου ξεκίνησε περιέχοντας νέα δεδομένα σε ένα οικείο θέμα, την ταξικά και στεγαστικά προσδιορισμένη φύση (ή επιλεκτικότητα) της μετανάστευσης. Έδειξε παραπέρα ότι υπάρχει μια θετική σχέση ανάμεσα στην αλλαγή της ταξικής θέσης και της περιοχής διαμονής. Τέλος, έδειξε πόσο σημαντική φαίνεται να είναι η μετανάστευση προς τη ΝΑ Αγγλία σε συνδυασμό με τους πολλούς παράγοντες που διαμορφώνουν τις ευκαιρίες ενός ατόμου για κοινωνική άνοδο προς την τάξη των υπηρεσιών των επαγγελματιών, τεχνικών και διοικητικών στελεχών.

(ii) Ενδείξεις για το καθαρό κέρδος της ΝΑ Αγγλίας σε (ενδυνάμει κοινωνικά ανερχόμενους) νεαρούς ενήλικες, μέσω της διαπεριφερειακής μετανάστευσης

Η αξιοσημείωτη πρόσφατη ιστορία της μετανάστευσης προς και από τη ΝΑ Αγγλία αρχίζει πια να γίνεται γνωστή και κατανοητή. Αδημοσίευστα στοιχεία του NHSCR (διαθέσιμα από τη Μονάδα Στατιστικής της Μετανάστευσης του OPCS) δείχνουν ότι η περιφέρεια κατά τα μέσα της δεκαετίας του 1970 έχανε περισσότερο από 30.000 ανθρώπους το χρόνο εις όφελος του υπόλοιπου του Ηνωμένου Βασιλείου. Κατά τις αρχές της δεκαετίας του 1980 αυτό είχε μετατραπεί σε μία μικρή καθαρή αύξηση ανάμεσα στις 6.000 και 9.000 το χρόνο. Μέχρι το 1985/86, τη χρονιά για την οποία παρουσιάζονται εδώ συγκεκριμένα στοιχεία που αναφέρονται και σε ηλικίες, η μικρή αυτή αύξηση είχε μετατραπεί σε μια μικρή καθαρή μείωση. Κατά τα τέλη του 1980 ακολούθησε μια απότομη όξυνση της καθαρής μείωσης, έτσι ώστε μέχρι το 1988/89 η περιοχή έχανε 55.000 άτομα το χρόνο που κατευθύνονταν προς το υπόλοιπο της χώρας. Το ενδιαφέρον όμως στοιχείο για αυτές τις αλλαγές σε καθαρές αυξήσεις και μειώσεις είναι ότι εμφανίστηκαν σχεδόν εντελώς ως αποτέλεσμα των αλλαγών στους ρυθμούς των μεταναστευτικών εκροών. Η μεταναστευτική εισροή ήταν αξιοσημείωτα σταθερή για όλη αυτή την περίοδο. Οι νέοι άνθρωποι συνέχισαν να κινούνται προς τη ΝΑ Αγγλία κάθε χρόνο,

προφανώς ανέγγιχτοι από από τη βαθιά βιομηχανική ύφεση στα Midlands, το Βορρά και τη Δύση της χώρας στις αρχές της δεκαετίας του 1980 (που θα έπρεπε να είχε αυξήσει την εισροή), και από τη διόγκωση των τιμών των κατοικιών στη ΝΑ Αγγλία κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980 (που θα έπρεπε να είχε αναχαιτίσει την εισροή).

Τα στοιχεία του NHSCR για τη δομή της ηλικίας των μεταναστευτικών ροών προς και από τη ΝΑ Αγγλία είναι διαθέσιμα για το 1985/86. Κατά τη χρονιά αυτή, το συνολικό μεταναστευτικό «ισοζύγιο» ως αποτέλεσμα των ανταλλαγών με τις άλλες περιοχές του Ηνωμένου Βασιλείου ήταν -3.000, αλλά το καθαρό ισοζύγιο για τις τρεις ανά πενταετία ομάδες ηλικιών μεταξύ των 15 και 30 ήταν +3.000, +24.000, και +8.000, παρουσιάζοντας μια συνολικά καθαρή αύξηση νεαρών ενηλίκων κατά +35.000. Έτσι εκπληρώνεται τελείως η πρώτη προϋπόθεση της έννοιας της περιοχής «ανελευσθήρα». Η ΝΑ Αγγλία κερδίζει σημαντικά σε ανθρώπους που βρίσκονται στη φάση της εισόδου στην αγορά εργασίας ή στην αρχή της σταδιοδρομίας τους. Αυτό επιβεβαιώνεται από το σχήμα 1 που δείχνει τα επίπεδα της καθαρής ροής των ατόμων μεταξύ 20 και 24 χρονών στη ΝΑ Αγγλία. Τα επίπεδα αυτά μετρώνται με την «ταχύτητα» μετανάστευσης. Η ταχύτητα μετανάστευσης είναι μια μεταναστευτική ροή σταθμισμένη ως προς το μέγεθος του πληθυσμού στους τόπους προελεύσεως και προορισμού. Υπολογίζεται διαιρώντας τη μεταναστευτική ροή με το γινόμενο του πληθυσμού στην προέλευση και στον προορισμό: $mn = kM_i/P_i$ μεταναστευτική ταχύτητα, M = μεταναστευτική ροή, i = περιοχή προελεύσεως, j = περιοχή προορισμού, k = παράγοντας κλίμακας για την απόδοση αέριων αριθμών ως τιμών, και P = πληθυσμός. Το πρώτο ζήτημα σχετικά με το σχήμα 1 είναι ότι όλες οι τιμές εκτός από μία είναι θετικές. Αυτό δείχνει ότι η ΝΑ Αγγλία κερδίζει καθαρά σε νέους ανθρώπους εις βάρος κάθε κομητείας στην Αγγλία και Ουαλλία (εκτός από το Northamptonshire). Το δεύτερο ζήτημα που πρέπει να σημειωθεί είναι ότι υπάρχουν ευρείες περιφερειακές διαφορές στα επίπεδα των καθαρών ροών προς τη ΝΑ Αγγλία. Τα επίπεδα των εισροών παρουσιάζονται ιδιαίτερα υψηλά (α) από τη νοτιοδυτική χερσόνησο, (β) από τα νότια και τα δυτικά Midlands και (γ) από τμήματα του Βορρά. Τέλος, αν και αυτό δεν φαίνεται στο χάρτη, εν σχέσει με τις καθαρές αυξήσεις της ΝΑ Αγγλίας, υπάρχει μια ισχυρή προκατάληψη-κλίση εις όφελος των κομητειών προελεύσεως που διαθέτουν πανεπιστήμιο, έναντι αυτών που δεν διαθέτουν. Στην περίπτωση των 22 κομητειών με πανεπιστήμιο, οι 17 είχαν μεταναστευτικές ταχύτητες προς τη ΝΑ περιοχή που ξεπερνούσαν το 50, ενώ μόνον 5 είχαν κάτω του 50. Οι αντίστοιχες τιμές για τις 19 κομητείες που δεν διαθέτουν πανεπιστήμιο ήταν 6 με ταχύτητα άνω του 50 και 13 με ταχύτητα κάτω του 50.

Το τελευταίο εύρημα είναι ενδιαφέρον ως προς το ότι δημιουργεί την υπόνοια ότι μια σημαντική αναλογία αυτών που εισρέουν στη ΝΑ Αγγλία στα πρώτα χρόνια της δεκαετίας των 20 χρόνων τους είναι απόφοιτοι από επαρχιακά πανεπιστήμια, αποτέλεσμα που θα ταίριαζε καλά με

αυτό που θα ανέμενε κανείς βάσει της έννοιας της περιοχής «ανελέκυστη». Δεν αρκεί όμως να υπάρχουν οι υπόνοιες. Αυτό που χρειάζεται είναι άμεσα στοιχεία για την κοινωνική σύνθεση του ρεύματος μετανάστευσης από την υπόλοιπη χώρα προς τη ΝΑ Αγγλία. Αυτά δεν μπορούν να προέλθουν από το NHSCR, αλλά μπορούν να παρασχεθούν από την LS, αν και ατυχώς για την ώρα υπάρχουν μόνον για τη δεκαετία 1971-81, και μόνον για ροές από την Αγγλία και Ουαλλία. Ο πίνακας 4 συνθέτει τα στοιχεία της LS που αφορούν την κοινωνική σύνθεση του ρεύματος μετανάστευσης από τις περιφέρειες της Αγγλίας και της Ουαλλίας προς τη ΝΑ Αγγλία. Οι δείκτες χωροταξικής συγκέντρωσης (location quotients - LC) υπολογίσθηκαν ως εξής: το ποσοστό που αναλογούσε στη μεταπήδηση κάθε κοινωνικής τάξης/κατηγορίας στη ροή προς τη ΝΑ Αγγλία εκφράστηκε ως η αναλογία του αντίστοιχου ποσοστού για όλη τη διαπεριφερειακή μετανάστευση στην Αγγλία και Ουαλλία. Εκεί που τα ποσοστά ήταν ίδια, το LC ήταν ίσο με 1,00. Η τιμή 2,00 σήμαινε ότι η συγκεκριμένη μεταπήδηση ήταν διπλάσια σημαντική για τη ροή προς τη ΝΑ Αγγλία από ό,τι για όλη τη διαπεριφερειακή μετανάστευση, ενώ η τιμή 0,50 ότι ήταν της μισής σημασίας.

Ο πίνακας 4 παρέχει άμεσες ενδείξεις, για το ότι η μεταναστευτική ροή προς τη ΝΑ Αγγλία είναι φορτισμένη με μετανάστες νεαρών ηλικιών και επίσης μια ένδειξη ότι οι προοπτικές δουλειάς θα μπορούσαν κάλλιστα να είναι σημαντικές γι' αυτούς τους μετανάστες. Θα πρέπει πρώτα να εξεταστούν τα αθροίσματα των στήλων και γραμμών. Οι τιμές στην τελευταία στήλη αναφέρονται στη σημασία των συγκεκριμένων κοινωνικών προελεύσεων στη μεταναστευτική ροή προς τη ΝΑ Αγγλία. Μπορεί να διαπιστωθεί ότι μόνο δύο τιμές ξεπερνούν την τιμή 1,00. Η υψηλότερη αντιστοιχεί σ' αυτούς που τελειώνουν την πλήρους ωραρίου εκπαίδευση (24% πάνω από το μέσο όρο), και η άλλη τιμή αντιστοιχεί σ' αυτούς που ξεφεύγουν από την ανεργία. Τα LC του προορισμού στην τελευταία γραμμή είναι εξίσου πληροφοριακά. Σημειώστε μόνο ότι η τάξη των υπηρεσιών είναι επικεφαλής της λίστας των προορισμών, ακολουθούμενη στενά από την απασχόληση των μη χειρωνακτών εργατών αλλά ότι, ανομοίως με το αντίστοιχο location quotient της προέλευσης, αυτό που αντιστοιχεί τώρα στο «σύνολο στην αγορά εργασίας» είναι πολύ πάνω από το 1,00 υπογραμμίζοντας τη σημασία των ευκαιριών απασχόλησης για τους μετανάστες που έρχονται προς τη ΝΑ Αγγλία. Όσο για τις ατομικές μεταπηδήσεις, αυτές που αφορούν μεταβάσεις από την εκπαίδευση στην τάξη των υπηρεσιών και σε θέσεις μη χειρωνακτών εργατών, ξεχωρίζουν ως ιδιαίτερα σημαντικές.

Η LS μπορεί να χρησιμοποιηθεί και με ένα άλλο τρόπο για να εξετάσει αυτό το ζήτημα της φύσης της μεταναστευτικής εισροής προς τη ΝΑ Αγγλία. Αν πάρει κανείς τον αριθμό των ανθρώπων που πραγματοποιούν τη μετάβαση από την εκπαίδευση [φοιτητές] προς τα επαγγέλματα μεταξύ των εισερχόμενων μεταναστών στη ΝΑ Αγγλία και αφαιρέσει αυτούς που πραγματοποιούν την ίδια μετάβαση μεταξύ των εξερχόμε-

νων μεταναστών πάλι από τη ΝΑ Αγγλία, θα λάβει μια καθαρή τιμή [τη διαφορά]. Αυτή μπορεί μετά να εκφραστεί ως ο βαθμός του καθαρού κέρδους της ΝΑ Αγγλίας που είναι +46,0 τοις χιλίοις για τους επαγγελματίες και +16,7 τοις χιλίοις για τα διευθυντικά στελέχη. Είναι σαφές ότι η ροή προς τη ΝΑ Αγγλία είναι ισχυρά φορτισμένη με αυτούς που τελειώνοντας την εκπαίδευση εισέρχονται σε θέσεις απασχόλησης της τάξης των υπηρεσιών.

Για να συνοψίσουμε, τα στοιχεία τόσο από το NHSCR όσο και από την LS ενισχύουν την άποψη ότι η ΝΑ Αγγλία μέσω της διαπεριφερειακής μετανάστευσης προσελκύει ένα δυσανάλογα υψηλό μερίδιο ανερχόμενων νεαρών ενηλίκων. Το γεγονός ότι πολλή από την πληροφορία υποστήριξης προέρχεται από την LS και αναφέρεται στην περίοδο 1971-81, οδηγεί στη σκέψη ότι παρά τα όσα ο πολύς κόσμος πιστεύει, το φαινόμενο των εχόντων ως βάση το Λονδίνο ανερχόμενων νεαρών επαγγελματιών, σε καμία περίπτωση δεν ήταν αποτέλεσμα της «επανάστασης της Thatcher» της δεκαετίας του 1980.

(iii) Στοιχεία για την ταχεία κοινωνική άνοδο στη ΝΑ Αγγλία

Υπάρχει πληθώρα ενδείξεων στο υλικό που συζητήθηκε προηγουμένως, και στα στοιχεία που παρουσιάζονται στον πίνακα 3, ότι οι εισερχόμενοι μετανάστες στη ΝΑ Αγγλία τείνουν να επωφελούνται από την επιταχυνόμενη κοινωνική άνοδο. Αυτό είναι και ενδιαφέρον και σημαντικό, αλλά δεν είναι αρκετό για να δικαιολογήσει την πεποίθηση ότι η ΝΑ Αγγλία αποτελεί μια περιοχή «ανελκυστήρα». Έτσι κι αλλιώς η διαπεριφερειακή μεταναστευτική εισροή αποτελεί μια σχετικά μικρή μειοψηφία της αγοράς εργασίας της ΝΑ Αγγλίας. Αυτό που χρειάζεται να ξέρουμε είναι εάν (ή όχι) η πλειοψηφία αυτών που είναι στην αγορά εργασίας, δηλαδή των μη μεταναστών, απολαμβάνει των πλεονεκτημάτων της ταχείας κοινωνικής ανόδου. Μόνο τότε θα μπορούσαμε να φανταστούμε τους εισερχόμενους μετανάστες μας να ανέρχονται υψηλά μέσω των βαθιά ριζωμένων «προαγωγικών» ιδιοτήτων της περιοχής.

Όπως δείχνουν τα σχήματα 2 έως 5, η LS ταιριάζει ιδανικά γι' αυτή τη δουλειά. Σε καθένα απ' αυτά τα σχήματα τα ποσοστά αυτών που εξέρχονται από μια κοινωνική κατηγορία και εισέρχονται σε μια άλλη, εκφράζονται ως λόγος του αντίστοιχου ποσοστού του συνολικού πληθυσμού της Αγγλίας και Ουαλτίας. Μια τιμή πάνω από το 1,00 υποδεικνύει ταχύτερες μεταπηδήσεις από το μέσο όρο, ενώ κάτω από το 1,00 βραδύτερες. Στο σχήμα 2 η μεταπήδηση από την εκπαίδευση σε απασχόληση που συνεπάγεται διευθυντικές ευθύνες είναι κατά 45% συχνότερη στη ΝΑ Αγγλία από την Αγγλία και Ουαλία ως σύνολο. Πράγματι, είναι μόνο η ΝΑ Αγγλία που εμφανίζει ένα LC με τιμή πάνω από 1,00, ενώ οι ρυθμοί της ανόδου σε διευθυντικές θέσεις είναι ιδιαίτερα χαμηλοί στην Ουαλία και το Βορρά. Το χωρικό πρότυπο της ανόδου από την εκπαίδευση στα επαγγέλματα παρουσιάζει ενδιαφέρουσες διαφορές. Η

ΝΑ Αγγλία εξακολουθεί να είναι κυρίαρχη αλλά τώρα σε μικρότερο βαθμό, και η τιμή για την Ουαλλία πλησιάζει στο μέσο όρο της Αγγλίας και Ουαλλίας¹. Τα σχήματα 4 και 5 δείχνουν τις αντίστοιχες μεταπηδήσεις σε επαγγελματικές και διευθυντικές θέσεις απασχόλησης, αλλά αυτή τη φορά γι' αυτούς που προέρχονται από την εργατική τάξη και όχι από την εκπαιδευτική διαδικασία. Και πάλι, η ΝΑ Αγγλία αποκαλύπτει ασυνήθως υψηλούς ρυθμούς κοινωνικής ανόδου, αν και στην περίπτωση της εισόδου της εργατικής τάξης στα επαγγέλματα οι ρυθμοί της Νοτιοδυτικής Αγγλίας και της Ουαλλίας επίσης ξεπερνούν το 1,00.

Για να συνοψίσουμε, τα στοιχεία της LS πάνω στις περιφερειακές διαφορές στους ρυθμούς της κοινωνικής ανόδου στις επαγγελματικές και διευθυντικές τάξεις δείχνουν την κυριαρχία της ΝΑ Αγγλίας ως την περφόρμανς της *κατεξοχήν* ανοδικής κοινωνικής κινητικότητας.

(iv) Στοιχεία για την καθαρή ζημία της ΝΑ Αγγλίας σε ηλικιωμένους μεσοαστούς μέσω της διαπεριφερειακής μετανάστευσης

Για να συμπληρωθεί η εικόνα της ΝΑ Αγγλίας ως περιοχής «ανελκυστήρα» χρειάζεται να δείξουμε ότι έχει και καθαρή ζημία σε ανθρώπους που βρίσκονται στη μέση της σταδιοδρομίας τους ή σε ηλικιωμένους που ανήκουν στη μεσαία τάξη. Το NHSCR μπορεί να βοηθήσει και εδώ. Τα σχήματα 6 και 7 δείχνουν τα πρότυπα της καθαρής μετανάστευσης προς τη ΝΑ Αγγλία για αυτούς που διανύουν τη δεκαετία των σαράντα και των εξήντα. Το πρότυπο για τους εξηντάρηδες πιθανά να μην αποτελεί έκπληξη. Όλες οι τιμές είναι αρνητικές εκτός από του Manchester και του Birmingham, δείχνοντας ότι η ΝΑ Αγγλία χάνει ηλικιωμένους εις όφελος όλων των κομητειών εκτός από δύο κομητείες της Αγγλίας και Ουαλλίας (το σύνολο της καθαρής ζημίας στα 1985/86 ήταν -13.000). Αλλά τα επίτεδα της καθαρής ζημίας ποικίλουν πολύ. Είναι υψηλότερα για τις πιο αγροτικές περιοχές της νότιας και ανατολικής Αγγλίας (και για την αγροτική μέση Ουαλλία), και χαμηλότερα για τις αστικές βιομηχανικές περιοχές του Βορρά και της Δύσης. Έτσι οι άνθρωποι που πλησιάζουν ή ήδη βρίσκονται στην ηλικία της σύνταξης τείνουν να φύγουν από τη μητροπολιτική περιοχή του Λονδίνου για να ζήσουν σε περιοχές που χαρακτηρίζονται από χωρικά ανεξάρτητες επαρχιακές πόλεις, μικρές πόλεις αγοράς και χωριά που βρίσκονται στο νότιο μισό της χώρας.

Το αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό του προτύπου του χάρτη για τις καθαρές μεταναστευτικές ροές των σαραντάρηδων είναι πόσο παρόμοιο είναι με αυτό των εξηντάρηδων και πόσο ανόμοιο είναι με αυτό των

1. Η διαφορά αυτή για την Ουαλλία είναι πολύ σημαντική, διότι δείχνει ότι υπάρχει μια χωρική ή περιφερειακή διάσταση στις τρεις κύριες εναλλακτικές οδούς που οδηγούν στην άνοδο των status απασχόλησης της μεσαίας τάξης, μέσω των τυπικών προσόντων (επαγγελματίες), της αλόκλητης οργανωτικών δεξιοτήτων (διευθυντικά στελέχη) και της επιχειρηματικής ικανότητας (μικροαστοί). Φαίνεται ότι για τους Ουαλλούς η οδός μέσω των τυπικών προσόντων είναι ιδιαίτερα σημαντική.

εικοσάρηδων (βλέπε σχήμα 1). Για μια ακόμα φορά το κυρίαρχο χαρακτηριστικό είναι ότι οι τιμές είναι κυρίως αρνητικές, δείχνοντας μια καθαρή εκροή από τη ΝΑ Αγγλία (ανερχόμενη σε -4,000 κατά τα 1985/6). Μόνο οι αστικές βιομηχανικές περιοχές στα Midlands και στο Βορρά (συν ένα μικρό τμήμα της νότιας Ουαλλίας) παρουσιάζουν θετικές τιμές αν και πολύ χαμηλές. Τα επίπεδα της καθαρής εκροής από τη ΝΑ Αγγλία είναι πολύ υψηλά ιδιαίτερα προς την East Anglia, και τη Νοτιο-δυτική Αγγλία, αλλά παρουσιάζουν επίσης υψηλές τιμές προς την αγροτική μέση Ουαλλία. Έτσι, αρκετά πριν αφήσουν την αγορά εργασίας πολλοί άνθρωποι φεύγουν από τη ΝΑ Αγγλία για να ζήσουν σε περιβαλλοντικά ελκυστικές περιοχές της νότιας Βρετανίας.

Ποιοι είναι αυτοί οι εξερχόμενοι μετανάστες από τη ΝΑ Αγγλία που βρίσκονται στη μέση της σταδιοδρομίας τους; Για να απαντήσουμε αυτή την ερώτηση πρέπει να ξαναστραφούμε στην LS. Οι αναλύσεις των κοινωνικών συνθέσεων των μεταναστευτικών ροών από και προς τη ΝΑ Αγγλία, αυτών που ήταν στην αγορά εργασίας τόσο στα 1971 όσο και στα 1981, δείχνουν ότι η ΝΑ Αγγλία χάνει καθαρά τα μέλη της τάξης των υπηρεσιών που βρίσκονται στη μέση της σταδιοδρομίας τους. Ο καθαρός ρυθμός για τους επαγγελματίες είναι -15,0 τοις χιλίοις, ενώ για τα διευθυντικά στελέχη είναι -10,5 τοις χιλίοις. Αυτό το ερευνητικό αποτέλεσμα δεν συμβιβάζεται πολύ με τη δημοφιλή άποψη της «κίνησης προς το Νότο» των εν μέση σταδιοδρομία διευθυντικών και επαγγελματικών στελεχών. Στην πραγματικότητα, οι «στάσιμοι» της τάξης των υπηρεσιών τελικά μεταναστεύουν μακριά από τη ΝΑ Αγγλία. Όπως δείχνει η πρώτη τιμή του πίνακα 6, η περιοχή έχασε 25.000 «στάσιμους» της τάξης των υπηρεσιών κατά την περίοδο 1971-81 (-273[100/1.096]). *Η ΝΑ Αγγλία είναι καθαρός εξαγωγέας του έμπειρου και καταρτισμένου της πληθυσμού της τάξης των υπηρεσιών.*

Αυτό θα ήταν από μόνο του ένα ενδιαφέρον αποτέλεσμα. Όμως, η LS μπορεί να χρησιμοποιηθεί όπως πριν για να δείξει όλες τις μεταπηδήσεις ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις που συνοδεύουν την εξερχόμενη μετανάστευση από τη ΝΑ Αγγλία, και όχι μόνο των στάσιμων από άποψη κοινωνικής τάξης. Αυτά συντίθενται στον πίνακα 5. Για μια φορά ακόμα, είναι καλύτερα αρχικά η προσοχή να επικεντρωθεί στα σύνολα των στηλών και γραμμών. Η τελευταία στήλη δείχνει την προέλευση των εξερχόμενων μεταναστών από άποψη κοινωνικής τάξης. Μπορεί να δείχθει ότι η ροή είναι φορτισμένη από αυτούς που προέρχονται από την αγορά εργασίας, και ιδιαίτερα από τις απασχολήσεις των μη χειρωνακτών εργατών και της τάξης των υπηρεσιών. Η κατηγορία «άλλοι» (other) είναι επίσης σημαντική (περιέχει νοικοκυρές πλήρους απασχόλησης, και αυτούς που υπόκεινται στις μεταπηδήσεις: εκπαίδευση – εκπαίδευση και σύνταξη – σύνταξη). Αυτοί που εισέρχονται στην αγορά εργασίας είτε από την εκπαίδευση είτε από την ανεργία είναι ιδιαίτερα υπο-εκπροσωπούμενοι σ' αυτό το μεταναστευτικό ρεύμα. Η τελευταία γραμμή δείχνει τις κοινωνικές κατηγορίες-στόχους, δύο από τις οποίες

είναι εξαιρετικής σημασίας: η πρώτη είναι των συνταξιούχων που είναι κατά 39% πιο σημαντική κατηγορία στη ροή αυτή από ό,τι σε όλες τις διαπεριφερειακές μεταναστεύσεις, και η δεύτερη κατηγορία είναι των μικροαστών. Η τελευταία αυτή τιμή πιθανόν αντανακλά δύο πράγματα. Πρώτον, τη μάλλον μεγαλύτερη μέση ηλικία των μεταναστών από τη ΝΑ Αγγλία προς την υπόλοιπη Αγγλία και Ουαλλία. Δεύτερον, την ισχυρή τάση των απασχολούμενων στην τάξη των υπηρεσιών και των μη χειρωνακτών εργατών να στρέφονται προς την αυταπασχόληση και την ιδιοκτησία μικρού και μεσαίου μεγέθους εταιρειών καθώς αυτομαρκνίνονται από τη ΝΑ Αγγλία. Αυτό μπορεί να φανεί στις συγκεκριμένες τιμές, όπου, εκτός από τη μεταπήδηση στη σύνταξη, οι μεταπηδήσεις από την τάξη των υπηρεσιών και από τους μη χειρωνακτες εργάτες στη μικροαστική τάξη παρουσιάζουν τα υψηλότερα LC όλου του πίνακα (1.40).

Για να συνοψίσουμε, τα στοιχεία του NHSCR και της LS παρέχουν πληροφορία που υποστηρίζει την άποψη ότι πολλοί άνθρωποι «εξέρχονται» από τον ανελκυστήρα κατά τη διάρκεια των ύστερων φάσεων των μεσοαστικών σταδιοδρομιών τους, ή κατά ή κοντά στη σύνταξή τους. Πράττουν δε αυτό, μεταναστεύοντας σε περιοχές «αστικοποιημένης εξοχής» της Νότιας Βρετανίας (ειδικότερα στην East Anglia και στη Νοτιο-δυτική Αγγλία). Πολλοί μεταπηδούν στη σύνταξη, άλλοι εξακολουθούν να κάνουν τις ίδιες εργασίες που έκαναν στη ΝΑ Αγγλία, ενώ άλλοι αρχίζουν νέες σταδιοδρομίες, κυρίως ξεκινώντας δικές τους δουλειές.

Το υλικό πάνω στη μεταναστευτική εκροή από τη ΝΑ Αγγλία συμπληρώνει την εικόνα. Παρακάμπτοντας τις λεπτομέρειες, μπορεί ναδειχθεί ότι οι προϋποθέσεις που τέθηκαν στο πρώτο μέρος του άρθρου έχουν εκπληρωθεί. Τα στοιχεία επιβεβαιώνουν πλήρως την πεποίθηση ότι η ΝΑ Αγγλία παρουσιάζει όλα τα χαρακτηριστικά που απαιτούνται για μια περιοχή «ανελκυστήρα».

3. Περιορισμοί στην άποψη ότι η ΝΑ Αγγλία είναι μια περιοχή «ανελκυστήρας»

Αποτελεί πειρασμό να σταματήσουμε την ανάλυση στο σημείο αυτό. Αν το κάναμε θα αφήναμε την εντύπωση ότι η έννοια της περιοχής «ανελκυστήρα» ταυριάζει καλά σε όλες τις πτυχές της μετανάστευσης προς και από τη ΝΑ Αγγλία. Αυτό όμως δεν ισχύει. Το τελευταίο εμπειρικό μας μέρος, λοιπόν, εντοπίζει μερικά προβλήματα της έννοιας της περιοχής «ανελκυστήρα» όπως αυτή εφαρμόζεται στη ΝΑ Αγγλία, και με τον τρόπο αυτό προσπαθεί να υπερβεί την έννοια με στόχο την επαφή με την πλήρη συνθετότητα της εμπειρίας της μετανάστευσης στην περιφέρεια αυτή. Συζητούνται τρεις συγκεκριμένες πηγές της συνθετότητας αυτής. Η πρώτη είναι ο σημαντικός ρόλος της ΝΑ Αγγλίας στη διαπεριφερειακή μετανάστευση. Η δεύτερη είναι το αποτέλεσμα του μεγέθους και της

ποικιλίας των αγορών κατοικίας και εργασίας της περιφέρειας για τη μεταναστευτική της εμπειρία. Και η τρίτη είναι το παράδοξο γεγονός ότι η γεωγραφική κινητικότητα δεν συνδέεται πάντα με την κοινωνική άνοδο, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις με την κοινωνική υποβάθμιση.

Οι συνθετότητες αυτές αποκαλύπτονται εν μέρει μέσω μιας πιο λεπτομερειακής ανάλυσης των κοινωνικών και γεωγραφικών προελεύσεων των διευθυντικών και επαγγελματικών στελεχών. Στα σχήματα 8 και 9 χρησιμοποιήθηκε η LS για να ανιχνεύσει αυτές τις προελεύσεις για κάθε περιφέρεια στην Αγγλία και την Ουαλλία. Στα σχήματα αυτά τα μεγέθη των κύκλων είναι ανάλογα με τα μεγέθη των περιφερειακών αγορών εργασίας και τα πάχη των ακτίνων είναι ανάλογα με τη σημασία της συγκεκριμένης «ροής» για την υπό εξέταση απασχόληση στην Αγγλία και την Ουαλλία ως σύνολο. Το σημαντικό χαρακτηριστικό είναι το μήκος της ακτίνας εν σχέσει με τον κύκλο. Η περιφέρεια του κύκλου αντιπροσωπεύει ένα LC = 1,00, έτσι ώστε εκεί που η ακτίνα δεν φτάνει την περιφέρεια του κύκλου η ροή είναι λιγότερο σημαντική από το μέσο όρο και εκεί που την ξεπερνά, περισσότερη. Η θέση της ακτίνας ορίζει την πηγή της ροής στη συγκεκριμένη απασχόληση. Αυτοί που βρίσκονται στην «ανατολική» πλευρά δεν είναι μετανάστες, και η στρατολόγησή τους γίνεται μέσα στην περιφέρεια. Οι ευρισκόμενοι στη «δυτική» πλευρά είναι εισερχόμενοι μετανάστες και η στρατολόγησή τους γίνεται από άλλες περιφέρειες.

Μπορούμε να ξεκινήσουμε εξετάζοντας τη ΝΑ Αγγλία στα σχήματα 8 και 9. Το υψηλότερο LC και στις δύο περιπτώσεις προκύπτει για τους μετανάστες. Έτσι, το πιο ξεχωριστό χαρακτηριστικό της στρατολόγησης των διευθυντικών και επαγγελματικών στελεχών στη ΝΑ Αγγλία είναι η τάση τους να προσέρχονται έξω από την Αγγλία και Ουαλλία. Σαφώς, αυτό αντιπροσωπεύει ένα πολύ σημαντικό περιορισμό σ' αυτά που περιγράφηκαν προηγουμένως. Η τάξη των υπηρεσιών της ΝΑ Αγγλίας δεν σχηματίζεται *επί τόπου*, ή μέσω διαπεριφερειακής μεταναστευτικής εισροής αλλά επίσης μέσω μετανάστευσης πέραν των συνόρων της Αγγλίας και Ουαλλίας, κυρίως μέσω διεθνούς μετανάστευσης. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για την ταξική συνείδηση και για την ταξικά καθορισμένη πολιτική συμπεριφορά. Για τους δικούς μας σκοπούς όμως, έχει και μια άλλη σημασία. Όσο οι θέσεις της τάξης των υπηρεσιών στη ΝΑ Αγγλία συμπληρώνονται με διεθνείς μετανάστες δεν συμπληρώνονται με Βρετανούς μειώνοντας έτσι τις ευκαιρίες για τον κοινωνικό ανελκυστήρα να δουλέψει με τον τρόπο που περιγράφηκε παραπάνω. Η προοπτική της αυξημένης διεθνούς ενδο-ευρωπαϊκής μετανάστευσης των επαγγελματικών, τεχνικών και διευθυντικών στελεχών μετά από το 1992 τονίζει τη σημασία του σημείου αυτού.

Το πιο αξιοσημείωτο χαρακτηριστικό των LC της ΝΑ Αγγλίας στα σχήματα 8 και 9, όμως, είναι η εμφάνιση πολύ χαμηλών τιμών για τη μεταναστευτική εισροή. Ακόμα και οι τιμές για αυτούς που προσέρχονται από την εκπαίδευση σε άλλες περιοχές της Αγγλίας και Ουαλλίας μετά

βίας αγγίζουν την περιφέρεια του κύκλου. Έτσι η ΝΑ Αγγλία κατά μέζονα λόγο στρατολογεί την τάξη των υπηρεσιών της εσωτερικά, μέσα από την ίδια την περιφέρεια, μη καταφεύγοντας σε διαπεριφερειακή μεταναστευτική εισροή. Αυτό έρχεται σε οξεία σύγκρουση με την έμφαση που δόθηκε στη μεταναστευτική εισροή των νέων και που εκφράζεται στην έννοια της περιοχής «ανελκυστήρα». Αντίθετα, οι περιφέρειες γύρω από τη ΝΑ Αγγλία που έχουν πολύ μικρότερες αγορές εργασίας παρουσιάζουν πολύ υψηλά LC για τη στατολόγησή τους εκτός της περιφέρειας. Σαφώς εδώ λειτουργεί μια «επίδραση κλίμακας». Η μητροπολιτική περιοχή του Λονδίνου είναι τόσο μεγάλη και πολυποικίλη, τόσο πυκνή και πλούσια σε ευκαιρίες απασχόλησης και κατοικίας, ώστε μια τεράστια πλειοψηφία των μετατοπίσεων των αγορών εργασίας και κατοικίας εσωτερικοποιείται στην περιφέρεια. Αντίστροφα, οι μικρότερες περιφέρειες είναι περισσότερο «ανοιχτές». Η μικρότερη πυκνότητα και η λιγότερη ποικιλία έχουν ως αποτέλεσμα μια μετανάστευση που τέμνει τα περιφερειακά όρια. Φυσικά, επιπλέον των λόγων αυτών υπάρχουν συγκεκριμένοι παράγοντες που μπορεί να συνεισφέρουν στο χαμηλό μεταναστευτικό όγκο της ΝΑ Αγγλίας. Αυτοί οι παράγοντες περιλαμβάνουν: (i) το γεγονός ότι είναι δύσκολο για τα νοικοκυριά «διπλής σταδιοδρομίας» να ικανοποιούν τις φιλοδοξίες απασχόλησης και των δύο μελών όταν μεταναστεύουν από τη ΝΑ Αγγλία. (ii) Πιο γενικά, ο φόβος της απώλειας μιας θέσης στην αγορά εργασίας ή/και κατοικίας συντελεί στη μεταναστευτική εκροή από τη ΝΑ Αγγλία. (iii) Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αυτοί που βρίσκονται εκτός της ΝΑ Αγγλίας για την απόκτηση πρόσβασης στην αγορά εργασίας της περιφέρειας αυτής λόγω του πολύ υψηλού κόστους της κατοικίας στο Λονδίνο και στη ΝΑ Αγγλία γενικότερα.

Ο τελευταίος περιορισμός στην έννοια της περιοχής «ανελκυστήρα» είναι θεμελιώδης. Μέχρι τώρα, όλη η έμφαση του άρθρου αυτού δόθηκε στον τρόπο με τον οποίο η γεωγραφική κινητικότητα μπορεί να βελτιώσει την κοινωνική θέση κάποιου ατόμου. Αδιαμφισβήτητα, αυτή είναι η κυρίαρχη πλευρά της διαπεριφερειακής μετανάστευσης και της ενδο-γενεακής κοινωνικής κινητικότητας στη σύγχρονη Βρετανία. Δεν υπάρχει όμως μόνο μία οδός δια της οποίας οι άνθρωποι γίνονται μετανάστες, και ενώ πολλοί επιλέγουν τη μετανάστευση για να βελτιώσουν τη θέση τους, άλλοι μετακινούνται από τους εργοδότες τους, ενώ σε άλλους η μετανάστευση επιβάλλεται πιθανόν ως αποτέλεσμα της διάλυσης μιας οικογένειας ή της απώλειας. Το ότι η καθοδική κοινωνική κινητικότητα μπορεί να συνοδεύεται από διαπεριφερειακή μετανάστευση έχει ήδη γίνει φανερό από τις τιμές στο σχήμα 2 όπου βρέθηκαν υψηλοί βαθμοί μετανάστευσης για μεταπηδήσεις προς την ανεργία και από την ιδιοκατοίκηση προς τη δημοτική στέγη. Το συγκεκριμένο μέγεθος και η ποικιλία της αγοράς εργασίας και κατοικίας στη ΝΑ Αγγλία που συζητήθηκε παραπάνω καθώς και η σχετική ευκολία με την οποία μπορεί κανείς να επιτύχει την ανωνυμία του εκεί, την κάνει ένα πιθανό προσορισμό για

πολλούς που αναζητούν απασχόληση, κατοικία, ή νέες κοινωνικές σχέσεις όχι από θέση δύναμης, αλλά αδυναμίας. Αυτό προκύπτει και από τα δεδομένα στον πίνακα 6, τα οποία παρεμπιπτόντως μπορούν να συνοψίσουν πολλά από αυτά που αναφέρθηκαν προηγουμένως στο άρθρο αυτό. Η τελική στήλη του πίνακα δείχνει ότι οι μόνες δύο ομάδες μέσα στην αγορά εργασίας που κερδίζουν από τη δια-περιφερειακή μετανάστευση είναι η τάξη των υπηρεσιών κατά 56.000 (+619[100/1,096]) και οι άνεργοι κατά 15.000 (+160[100/1,096]). Πρέπει να θυμάται κανείς όμως ότι το 1981 ήταν μια χρονιά ύφεσης και μια εποχή κατά την οποία μια περιφέρεια που δεχόταν πολλούς νέους ενήλικες μετανάστες ήταν πιθανό να δει μια καθαρή αύξηση στον αριθμό του ενεργού πληθυσμού της μέσω της μετανάστευσης. Παρ' όλα αυτά παραμένει το θέμα ότι ανάμεσα στα 1971 και 1981 η ΝΑ Αγγλία μέσω της μετανάστευσης κέρδισε και στα δύο άκρα του κοινωνικού φάσματος. Ή αλλιώς, η διαπεριφερειακή μετανάστευση κατά την περίοδο εκείνη χρησίμευσε όχι μόνο για να μεγαλώσει την τάξη των υπηρεσιών της ΝΑ Αγγλίας αλλά επίσης για να οξύνει το βαθμό της κοινωνικής πόλωσης μέσα στην περιφέρεια.

Για να συνοψίσουμε, η σύλληψη της ΝΑ Αγγλίας ως περιοχής «ανελκυστήρα» είναι μεν βοηθητική, αλλά μάλλον πολύ απλοποιητική. Ενώ συμπεριλαμβάνει πολλά πολύ σημαντικά χαρακτηριστικά της μετανάστευσης και της κοινωνικής αλλαγής της περιφέρειας, άλλες εξίσου σημαντικές σχέσεις και διαδικασίες παραμένουν έξω από την κάλυψη της έννοιας αυτής. Διότι η μεταφορά του «ανελκυστήρα» μπορεί μεν να είναι χρήσιμη προκλητική, αλλά εάν αφαιρεθεί να μεταβληθεί σε κύριο του τρόπου που συλλαμβάνουμε τις κοινωνικές και δημογραφικές σχέσεις που συνδέουν τη ΝΑ Αγγλία με την υπόλοιπη χώρα, πολλά από αυτά που είναι σημαντικά θα αγνοηθούν.

Συμπερασματικές παρατηρήσεις: τάξη και περιφέρεια, κοινωνία και χώρος

Είδαμε ότι το περιφερειακό πλαίσιο είναι πολύ σημαντικό για κάθε κατανόηση του τρόπου με τον οποίο τα άτομα καταλήγουν να καταλάβουν συγκεκριμένες ταξικές θέσεις. Η ΝΑ Αγγλία ειδικότερα, ειδώθηκε ως να ήταν ένα είδος «ανελκυστήρα» που δεν προωθεί μόνο τους δικούς του κατοίκους γρηγορότερα από ό,τι άλλες περιοχές, αλλά επίσης προσελκύει νέους μορφωμένους ανθρώπους από αλλού, τους προσέγει και μετά τους στέλνει πάλι σε άλλες περιοχές.

Όμως, αυτή δεν είναι η μόνη, ή ομολογουμένως η πιο σημαντική σύνδεση ανάμεσα στη διαδικασία σχηματισμού της τάξης και της περιφέρειας. Ενσωματωμένη στη συγκεκριμένη έννοια του «μεσοαστικού ατόμου» είναι η υπόθεση ότι η σχέση αυτού του ατόμου με τον τόπο ή την περιοχή διαμονής θα είναι ποιοτικά διαφορετική από αυτή ενός ατόμου που ανήκει στην εργατική τάξη. Καθένας από τους τρεις τρόπους που

οδηγούν στην ένταξη στη μεσαία τάξη (τα τυπικά προσόντα για τους επαγγελματίες, η οργανωτική πείρα για τα διευθυντικά στελέχη και οι επιχειρηματικές δεξιότητες για τους μικροαστούς), απαιτούν γνώση και ικανότητα χειρισμού μη τοπικά βασισμένης πληροφορίας, κωδίκων, κανόνων, και συστημάτων σκέψης και δράσης. Αυτό το «διανοητικό κεφάλαιο» συνοδεύεται επίσης από μια ορισμένη κοινωνική αυτοπεποίθηση. Η πληροφορία και η πείρα που σε ένα μεγάλο βαθμό είναι τοπικά ριζωμένη, στον αυξανόμενο χωρικά ανεξάρτητο κόσμο που ζούμε, είναι τελειώς ανεπαρκείς ως βάσεις είτε της υπευθυνότητας στην απασχόληση είτε της επιτυχίας ενός ανεξάρτητου οικονομικού φορέα.

Ο πολυ-χωρικός χαρακτήρας των τρόπων ζωής και ιστοριών ζωής της μεσαίας τάξης εκδηλώνεται με πολλούς τρόπους. Πολλά μέλη της μεσαίας τάξης έχουν επεκτείνει χωρικά τους οριζόντες τους με την υψηλότερη εκπαίδευση, που συνήθως στη Βρετανία υπονοεί κατοικία σε διαφορετική περιοχή. Έχουν συχνά δει τις σταδιοδρομίες τους να αναπτύσσονται μέσω της μετάβασης από τη μια περιοχή στην άλλη και τείνουν να σχηματίζουν νοικοκυριά με εταίρους από άλλες περιοχές από αυτές που οι ίδιοι μεγάλωσαν. Η απο-χωρικοποίηση των βιογραφιών της μεσαίας τάξης αντανακλάται στη σφαίρα της κατανάλωσης, όπου τα ξένα ενδύματα και φαγητά, η δεύτερη κατοικία και τα ταξίδια αναψυχής έχουν εντυπωσιακή παρουσία.

Επιπροσθέτως του γεγονότος ότι οι μεσαίες τάξεις διαμορφώνονται από τις περιοχές στις οποίες σχηματίζονται και ότι μερικώς χαρακτηρίζονται από τις συχνά μάλλον ασήμαντες σχέσεις τους με τις περιοχές που κατά την τρέχουσα χρονική στιγμή διαμένουν, οι ίδιες οι μεσαίες τάξεις διαμορφώνουν τις περιοχές με τη δύναμη της παρουσίας τους και μέσω του τρόπου της εργασίας και της διαβίωσής τους. Έτσι, η ΝΑ Αγγλία (παρά την ανομοιογένεια και την επιμονή της διαίρεσης «Βορρά-Νότου») είναι μια τυπική περιοχή της τάξης των υπηρεσιών. Η οικονομία και η κουλτούρα της σφραγίζονται από την ισχυρή παρουσία της σταθερής αν και κοσμοπολίτικης μεσαίας τάξης των διευθυντικών και επαγγελματικών στελεχών. Αυτό είναι, πιθανόν, το πλησιέστερο προς ένα «μη τοπικό [χωρικό] αστικό καθεστώς» που θα μπορούσαμε να βρούμε στη Βρετανία, δηλαδή μια χωρικά εκτεταμένη ζώνη μιας σχεδόν άμορφης αστικής συγκέντρωσης, το προϊόν της οικονομίας του τομέα των υπηρεσιών, των υψηλών επιπέδων ιδιοκτησίας κατοικιών και αυτοκινήτων, της πολλής ευμάρειας, και της προσωπικής κινητικότητας και ιδιωτικότητας. Μπορεί να είναι μια περιοχή ανεγκυστήρας, αλλά πολλοί πιθανόν να υποστήριζαν ότι είναι επίσης λιγότερο «γεμάτη τόπους», περισσότερο κοινότοπη από τις περιοχές της βόρειας και δυτικής Βρετανίας με τις ισχυρές τοπικές πολιτισμικές τους ταυτότητες καθώς και τις περιφερειακά προσδιορισμένες αγροτικές και βιομηχανικές τους ιστορίες.

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω τους παρακάτω για τη βοήθειά τους στην εργασία αυτή:

(α) Τους Angus Stuart, Brian Dodgeon και Angela Dale του SSPU, City University, για τη γεναιόδωρη βοήθειά τους με τα στοιχεία της LS.

(β) Τους Peter Boden, Phil Rees και John Stillwell στη Σχολή Γεωγραφίας του Leeds University, για τη βοήθειά τους με τα στοιχεία του NHSCR.

(γ) Τη Nicole Commercon και τους επιμελητές της *Revue de Geographie de Lyon* για την άδεια που μου έδωσαν να χρησιμοποιήσω τους πίνακες 1, 2 και 3 από το άρθρο μου με τίτλο «A search for mobility».

(δ) Τους Mike Savage, James Barlow και Peter Dickens για την άδεια τους να χρησιμοποιήσω υλικό από το υπό έκδοση βιβλίο μας για τις βρετανικές μεσαίες τάξεις (υλικό από τα συμπεράσματα).

Βιβλιογραφία

- Aston, D.N., Maguire, M.J. and Spilsbury, M., 1987: «Local labourmarkets and their impacts on the life chances of youths», στο Coles, R. (επιμ.) *Young Careers*. Milton Keynes: Open University Press.
- Fielding, A.J., 1989: «Inter-regional migration and social change: a study of South East England based upon data from the Longitudinal Study», στο *Transactions of the Institute of British Geographers*, N.S. 14: 24-36.
- Fielding, A.J., 1990: «A search for the "missing link" between social and geographical mobility», στο *Revue de Geographie de Lyon*, 65:3 165-170.
- Grundy, E., 1986: «Retirement migration and its consequences in England and Wales», LS Working Paper 34, Social Statistics Research Unit, City University, London, 24 pp. καθώς και σημειώσεις, πίνακες και διαγράμματα.
- Hamnett, C., 1990: «Migration and residential social change: a longitudinal analysis of migration flows into, out-of and within London 1971-81», στο *Revue de Geographie de Lyon*, 65:3 155-163.
- Kidron, M. and Segal, R., 1980: *The State of the World Atlas*, London: Heinemann.
- Ogilvy, A.A., 1982: «Population migration between the regions of Great Britain» 1971-79, στο *Regional Studies*, 16:1 65-73.
- Peck, J. and Houghton, G., 1987: «Training and the contemporary reconstruction of skills», University of Manchester, Department of Geography, NWIRU WP19.
- Savage, M., Barlow, J., Dickens, P.G. and Fielding, A.J., υπό έκδοση 1991: *Property, Bureaucracy and Culture: The Anatomy of the British Middle Classes*. London: Routledge.
- Stillwell, J., Rees, P. and Boden, P. (επιμ.), υπό έκδοση 1991: *Migration Processes and Patterns: Volume 2, Population Redistribution in the 1980s*, London: Belhaven Press.
- Stuart, A., 1989: «The social and geographical mobility of South Asians and Caribbeans in middle age and late working life», LS Working Paper 61, Social Statistics Research Unit, City University, London, 30 pp.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΤΑΞΗ
ΚΑΙ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ: ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΟΥΑΛΛΙΑ 1971-81

Κοινωνική τάξη/ στεγαστικό καθεστώς κατηγορία	Τάξη/ καθεστώς στα 1981	%	Στην αγορά εργασίας στα 1981	Στην αγορά εργασίας στα 1971/81	Στην ίδια τάξη/ καθεστώς στα 1971/81
Τάξη υπηρεσιών	45.988	21.1	194	188	222
Μικροαστοί	14.451	6.6	91	97	54
Μη χειρώνακτες	57.501	26.4	92	94	99
Χειρώνακτες	82.197	37.7	55	56	55
Άνεργοι	17.834	8.2	98	110	104
Σύνολο	217.971	100.0	100	100	100
Ιδιοκατοικούντες	137.669	63.2	111	117	129
Δημοτικοί μισθωτοί	58.364	26.8	42	41	27
Άλλοι	21.938	10.1	182	145	115
Σύνολο	217.971	100.0	100	100	100

Σημειώσεις:

Τα στοιχεία αναφέρονται σε άτομα που βρίσκονταν στην Αγγλία και Ουαλλία και στις δύο ημερομηνίες. Οι στήλες 3,4 και 5 είναι τα επίτεδα της διαπεριφερειακής μετανάστευσης εκφρασμένα ως λόγοι των τιμών για την Αγγλία και Ουαλλία (Αγγλία και Ουαλλία = 100). 1,096% δείγμα.

Πηγή: Office of Population Censuses and Surveys (Γραφείο Ερευνών και Απογραφών Πληθυσμού -OPCS) Longitudinal Study (Copyright του Στέμματος).

Οι κατηγορίες των κοινωνικών τάξεων έχουν ορισθεί ως ακολούθως:

1. Τάξη των υπηρεσιών = εργαζόμενοι σε επαγγελματικές, τεχνικές και διευθυντικές θέσεις = SEGs 1, 2.2, 3 και 5.1.
2. Μικροαστοί = εργοδότες και αυτοαπασχολούμενοι = SEGs 2.1, 1213 και 14.
3. Μη χειρώνακτες εργάτες = μη χειρώνακτες εργάτες κατώτερης βαθμίδας = SEGs 5.2, 6 και 7.
4. Χειρώνακτες εργάτες = SEGs 8, 9, 10, 11, 15 και 17.

Σ.τ.Μ.: SEG = Βρετανικές στατιστικές ομαδοποιήσεις

Σημειώστε ότι τα στοιχεία αναφέρονται σε άνδρες και γυναίκες και σε εργασία πλήρους απασχόλησης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Η ΣΧΕΣΗ ΜΕΤΑΞΥ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΛΛΑΓΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ ΣΤΕΓΑΣΗΣ.
ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΟΥΑΛΛΙΑ, 1971-81

Κοινωνική τάξη στα 1971	Κοινωνική τάξη στα 1981						
	Τάξη υπηρεσιών	Μικροαστοί	Μη χειρώνακτες	Χειρώνακτες	Ανεργία	Σύνολο	
	Τάξη υπηρεσιών	103	17	89	73	115	100
	Μικροαστοί	185	69	161	100	190	100
	Μη χειρώνακτες	165	163	77	77	157	100
	Χειρώνακτες	209	168	136	75	133	100
	Ανεργία	215	104	113	79	70	100
Στεγαστικό καθε- στώς στα 1971	Στεγαστικό καθεστώς στα 1981						
	Ιδιοκατοί- κηση	Δημοτική μίσθωση	Άλλοι	Σύνολο			
	Ιδιοκατοικούντες	94	121	232	100		
	Δημοτικοί μισθωτές	192	37	337	100		
	Άλλοι	141	67	63	100		

Σημειώσεις:

Τα στοιχεία αναφέρονται σε άτομα που βρίσκονταν στην αγορά εργασίας στην Αγγλία και Ουαλλία και στις δύο ημερομηνίες. Διαπεριφερειακά επίπεδα μετανάστευσης: Αγγλία και Ουαλλία=100. Σταθμισμένα κατά κοινωνική κατηγορία και στεγαστικό καθεστώς στα 1971.

Πηγή: OPCS Longitudinal Study (Copyright του Στέμματος).

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΔΙΑΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ, ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΟΥ
ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ, ΦΥΛΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ, ΕΠΗΡΕΑΖΟΝΤΩΝ ΤΗΝ
ΕΙΣΟΔΟ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ: ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΟΥΑΛΛΙΑ,
1971-81

		Σύνολο		Μόνο διαπεριφερειακοί μετανάστες		
		Σύνολο	Μόνο άνδρες	Σύνολο	Μόνο άνδρες	
1) Αγορά εργασίας στα 1971						
Αγγλία και Ουαλλία		Σύνολο	11.4	12.3	23.1	26.0
		Μόνο ιδιοκατοίκηση	14.7	16.4	26.1	30.5
Σύνολο						
Μόνο ΝΑ Αγγλία		Σύνολο	13.5	15.1	28.2	32.0
		Μόνο ιδιοκατοίκηση	17.4	20.0	33.9	39.9
Μόνο μη χειρώνα-κτες	Αγγλία και Ουαλλία	Σύνολο	18.8	31.7	31.1	45.6
		Μόνο ιδιοκατοίκηση	21.7	35.6	32.6	48.0
	Μόνο ΝΑ Αγγλία	Σύνολο	19.7	32.1	35.8	49.8
		Μόνο ιδιοκατοίκηση	22.9	36.0	40.6	55.4
2) Εισροές από την εκπαίδευση 1971-81						
	Αγγλία και Ουαλλία	Σύνολο	18.3	18.2	45.7	47.9
		Μόνο ιδιοκατοίκηση	24.0	24.2	49.0	50.5
	Μόνο ΝΑ Αγγλία	Σύνολο	19.0	19.8	50.5	57.5
		Μόνο ιδιοκατοίκηση	25.3	25.8	54.2	57.5

Σημειώσεις:

Τα στοιχεία αναφέρονται σε άτομα που ευρίσκονταν στην Αγγλία και Ουαλλία και στις δύο ημερομηνίες. Τα επίπεδα εισροών στην τάξη των υπηρεσιών υπολογίζονται διαιρώντας τον αριθμό των ατόμων που εισέρχονται στην τάξη των υπηρεσιών κατά την περίοδο 1971-81 δια του αριθμού των ατόμων στην κατηγορία προελεύσεως στα 1971. Έτσι, τα επίπεδα εισροής αντιπροσωπεύουν πιθανότητες μετακίνησης επί 100. Τα στοιχεία για τους διαπεριφερειακούς μετανάστες της ΝΑ Αγγλίας αφορούν στις ροές ΠΡΟΣ την ΝΑ Αγγλία.

Πηγή: OPCS Longitudinal Study (Copyright του Στέμματος).

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΩΝ ΠΡΟΣ ΤΗ ΝΑ ΑΓΓΛΙΑ ΑΠΟ ΑΛΛΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΥΑΛΛΙΑ, 1971-81:
ΔΕΙΚΤΕΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ.

Κοινωνική τάξη στα 1971	Κοινωνική τάξη στα 1981						
	Τάξη υπηρεσιών	Μικροαστοί	Μη χειρώνακτες	Χειρώνακτες	Άνεργοι	Σύν. στην αγορά εργασίας	Συνολο
Τάξη υπηρεσιών	1.01	0.43	1.02	0.89	0.92	0.97	0.88
Μικροαστοί	0.90	0.57	0.79	0.83	0.31	0.67	0.69
Μη χειρώνακτες	1.07	0.53	0.98	0.70	0.59	0.93	0.81
Χειρώνακτες	1.06	0.53	1.18	0.79	0.74	0.84	0.78
Άνεργοι	1.41	1.11	0.95	1.21	1.080	1.12	1.11
Σύνολο στην αγορά εργασίας	1.04	0.53	1.02	0.81	0.71	0.91	0.83
Εκπαίδευση	1.63	0.90	1.65	1.15	1.07	1.50	1.24
Άλλοι	1.14	0.61	1.07	0.79	0.85	0.97	0.88
Σύνολο	1.28	0.59	1.27	0.90	0.87	1.12	1.00

Σημειώσεις:

Ο χωροθετικός δείκτης 1.00 σημαίνει ότι η εκάστοτε μεταπίδωση για τις φορές από τη ΝΑ Αγγλία είναι εξίσου σημαντική όσο είναι και για όλους τους διαπεριφερειακούς μεταναστεύτες στην Αγγλία και την Ουαλία. Στον πίνακα δεν περιλαμβάνονται οι θανόντες και οι «μη ευρεθέντες».

Πηγή: OPCS Longitudinal Study (Copyright του Στέμματος).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΩΝ ΡΟΣΝ ΑΠΟ ΤΗ ΝΑ ΑΓΓΛΙΑ ΠΡΟΣ ΑΛΛΟΥ
ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΟΥΑΛΛΙΑ, 1971-81:
ΔΕΙΚΤΕΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗΣ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗΣ.

Κοινωνική τάξη στα 1971	Κοινωνική τάξη στα 1981						
	Τάξη υπηρεσιών	Μικροαστοί	Μη χειρωνακτικές	Χειρωνακτικές	Άνεργοι	Σύν. στην αγορά εργασίας	Συνταξιούχοι
Τάξη υπηρεσιών	1.04	1.40	1.16	1.16	1.19	1.08	1.49
Μικροαστοί	0.86	1.34	1.29	0.96	1.08	1.13	1.17
Μη χειρωνακτικές	0.94	1.40	1.07	1.02	1.37	1.07	1.86
Χειρωνακτικές	0.95	1.09	0.88	0.99	1.10	0.99	1.47
Άνεργοι	0.62	0.78	1.05	0.68	0.96	0.79	0.79
Σύνολο στην αγορά εργασίας	1.00	1.27	1.06	0.99	1.14	1.04	1.53
Εκπαίδευση	0.58	1.24	0.68	0.85	0.81	0.68	0.62
Άλλοι	0.88	1.22	0.98	1.15	0.94	1.02	1.15
Σύνολο	0.82	1.26	0.90	0.97	0.99	0.91	1.39
							1.05
							1.00

Σημειώσεις:

Ο χωροταξικός δείκτης 1.00 = Η διαπεριφερειακή μεταναστευτική ροή για την Αγγλία και την Ουαλλία ίδια όπως για όλους τους διαπεριφερειακούς μεταναστεύτες. Στον πίνακα δεν περιλαμβάνονται οι θιγόντες και οι «μη ευεργετούμενοι».

Πηγή: OPCS Longitudinal Study (Copyright του Στέμματος).

ΠΙΝΑΚΑΣ 6

ΚΑΘΑΡΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΘΕΣΕΩΝ ΤΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ
ΕΚΡΟΗΣ ΚΑΙ ΕΙΣΡΟΗΣ ΣΤΗ ΝΑ ΑΓΓΛΙΑ, 1971-81:
ΑΡΙΘΜΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΔΕΙΓΜΑ

Καθαρό αποτέλεσμα στην κοινωνική τάξη Χ στη ΝΑ Αγγλία	Των ανταλλαγών με							
	Τάξη υπηρεσιών	Μικροαστοί	Μη χειρώνακτες	Χειρώνακτες	Άνεργοι	Σύνολο στην αγορά εργασίας	Εκπαίδ. / Συνταξιούχοι	Άλλοι
Τάξη υπηρεσιών	-273	-68	+94	+30	-14	-231	+938	-88
Μικροαστοί	-8	-60	+2	+9	-7	-64	-15	-19
Μη χειρώνακτες	-183	-73	-136	-15	-62	-469	+401	-371
Χειρώνακτες	-90	-77	-36	-206	-86	-495	+34	-29
Άνεργοι	+6	-5	+1	+31	-10	+23	+136	+1
Σύνολο στην αγορά εργασίας	-548	-283	-75	-151	-179	-1236	+1494	-506
Εκπαίδ. / Συνταξιούχοι	-524	-38	-334	-225	-139	-1260	+1	-1861
Άλλοι	-56	-34	-42	-149	-21	302	+1191	-543
Σύνολο	-1128	-355	-451	-525	-339	-2798	+2886	-2910
								+346
								-3022

Σημειώσεις:

Δείγμα 1,096%. Στον πίνακα δεν περιλαμβάνονται οι θανόντες και οι «μη ευρεθέντες».

Πηγή: OPCS Longitudinal Study (Copyright του Στέμματος).

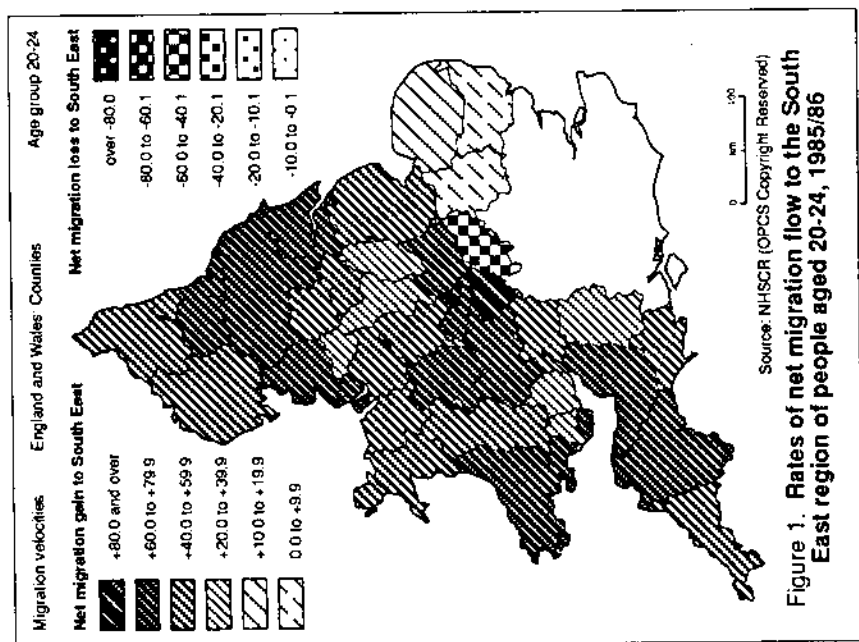

Figure 1. Rates of net migration flow to the South East region of people aged 20-24, 1985/86

ΣΧΗΜΑ 1

Ρυθμοί καθατής μεταναστευτικής ροής προς τη ΝΑ Αγγλία, του πληθυσμού ηλικίας 20-24, 1985/86

ΣΧΗΜΑ 2

Η μετάβαση από την εκπαίδευση (1971) σε διεθνητικές θέσεις (1981)

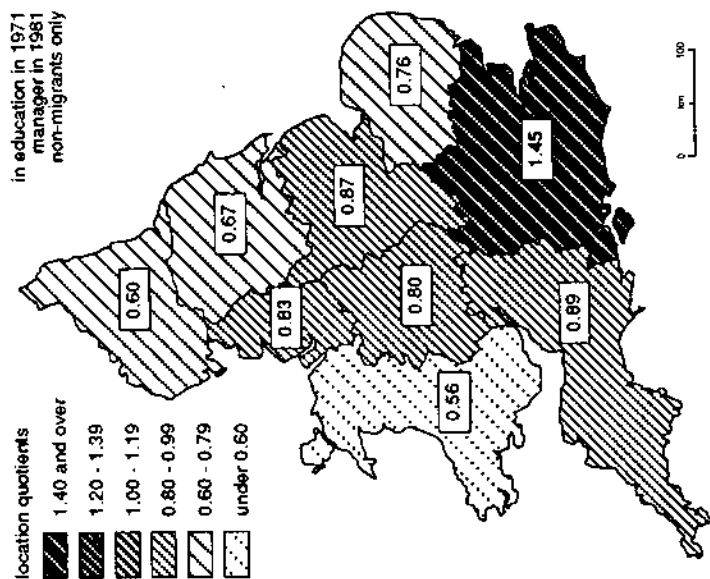

Figure 2. The transition from full-time education in 1971 to a managerial occupation in 1981

in education in 1971
professional in 1981
non-migrants only

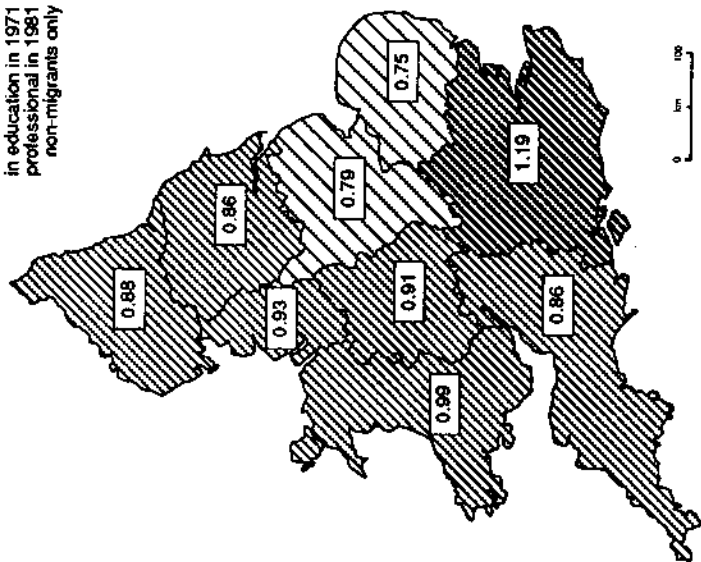

Figure 3. The transition from full-time education in 1971 to a professional occupation in 1981

ΣΧΗΜΑ 3

Η μετάβαση από την εκπαίδευση (1971) σε επαγγελματικές θέσεις (1981)

England and Wales: Standard Regions
in working class in 1971
manager in 1981
non-migrants only

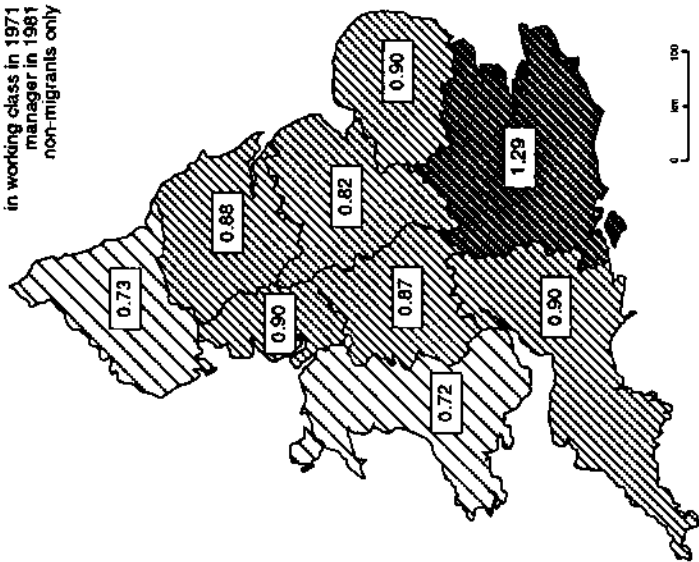
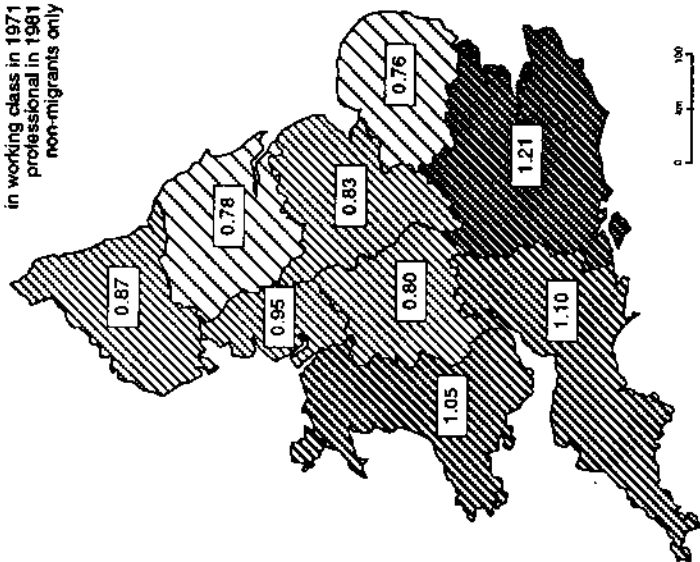

Figure 4. The transition from a working class occupation in 1971 to a managerial occupation in 1981

ΣΧΗΜΑ 4

Η μετάβαση από εργατική απασχόληση (1971) σε διευθυντικές θέσεις (1981)

in working class in 1971
professional in 1981
non-migrants only

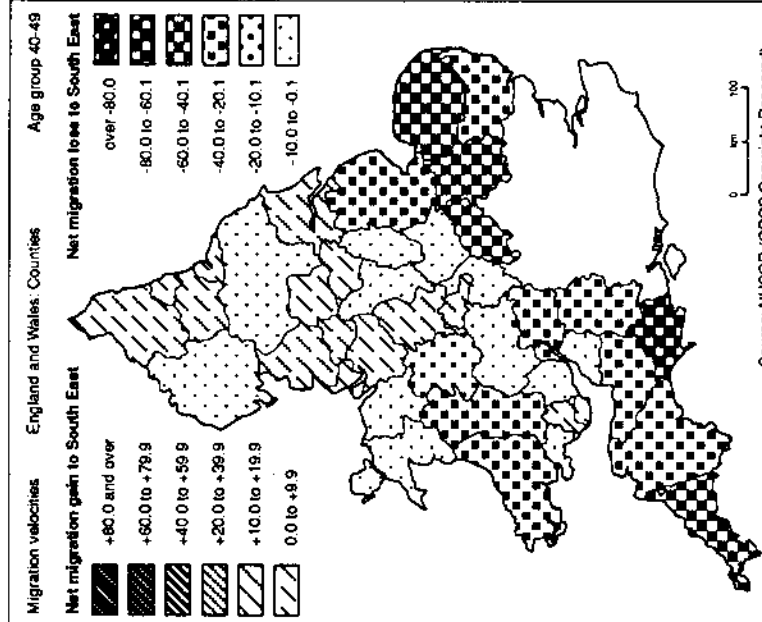

Source: OPCS Longitudinal Study
Crown Copyright Reserved

Figure 5. The transition from a working class occupation in 1971 to a professional occupation in 1981

ΣΧΗΜΑ 5

Η μετάβαση από εργατική απασχόληση (1971) σε επαγγελματικές θέσεις (1981)

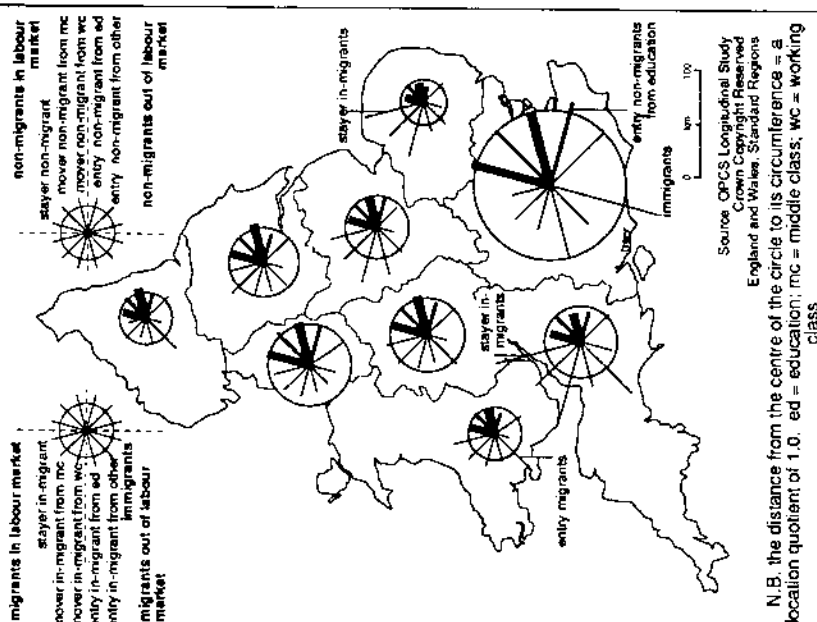
Source: NHSCR (OPCS Copyright Reserved)

Figure 6. Rates of net migration flow to the South East region of people aged 40-49, 1985/86

ΣΧΗΜΑ 6

Ρυθμός καθατής μεταναστευτικής ροής προς τη ΝΑ Αγγλία, του πληθυσμού ηλικίας 40-49, 1985/86

Figure 8. The social and geographical origins in 1971 of those who were managers in 1981

ΣΧΗΜΑ 8
Η κοινωνική και γεωγραφική προέλευση (1971) αυτών που απέκτησαν διευθυντικές θέσεις (1981)

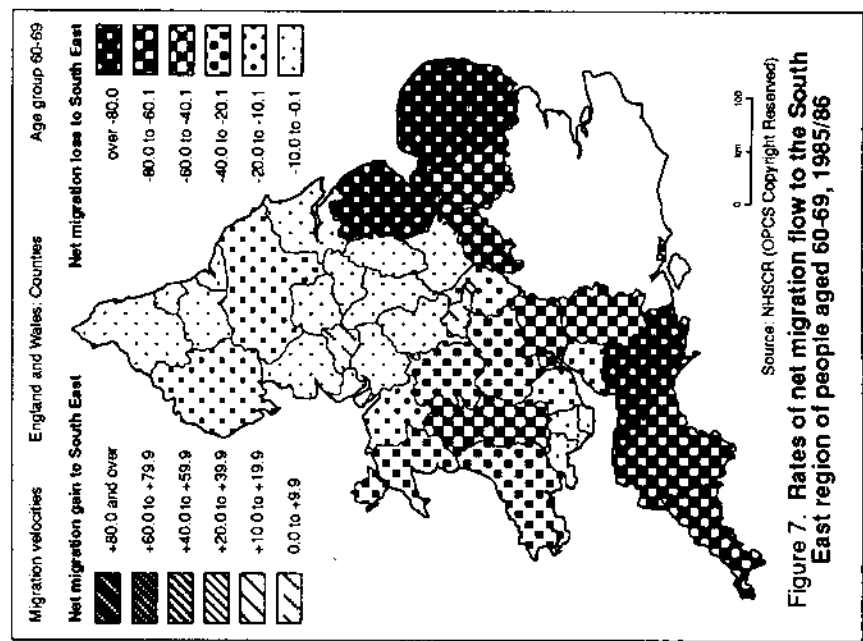
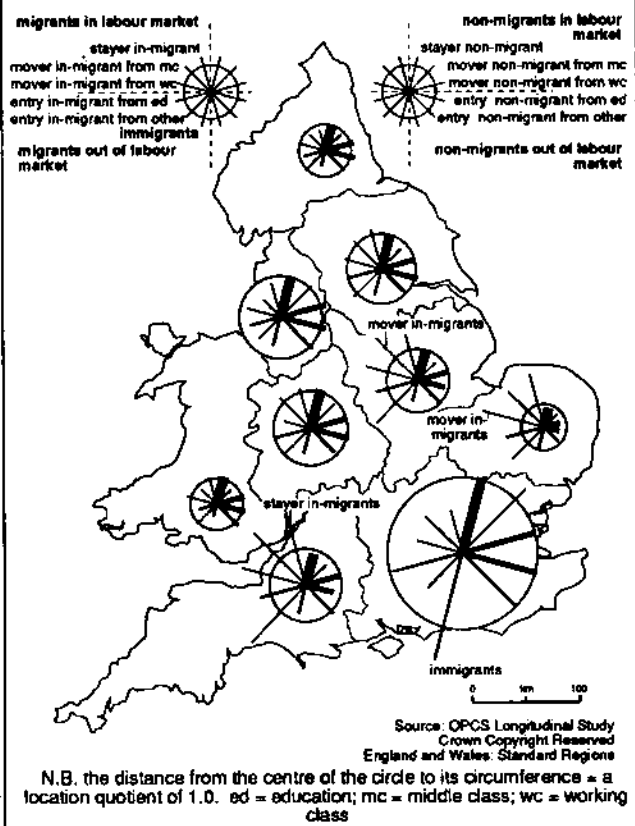

Figure 7. Rates of net migration flow to the South East region of people aged 60-69, 1985/86

ΣΧΗΜΑ 7
Ρυθμοί καθατής μετανάστευτικής ροής προς τη ΝΑ Αγγλία του πληθυσμού ηλικίας 60-69, 1985/86

Figure 9. The social and geographical origins in 1971 of those who were professionals in 1981

ΣΧΗΜΑ 9

Η κοινωνική και γεωγραφική προέλευση
(1971) αυτών που απέκτησαν
επαγγελματικές θέσεις (1981)